

**Anexa 20. Strategia de Vizitare a Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina și
a siturilor ROSCI0087 și ROSPA0045**

CUPRINS

1. INTRODUCERE	3
1.1. Context conceptual	3
1.2. Context național și local	6
2. ZONAREA INTERIOARĂ ȘI OBIECTIVELE DIN PUNCT DE VEDERE AL CONSERVĂRII NATURII	10
2.1. Localizarea	10
2.2. Obiectivele ariei naturale protejate	15
2.3. Zonarea internă a Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina	15
3. ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE ȘI VIITOARE A VIZITATORILOR ÎN ZONA ARIEI PROTEJATE	18
3.1. Introducere	18
3.2. Potențialul turistic al PNGMC	18
3.3. Caracterizarea activității de vizitare a PNGMC	24
3.4. Analiza SWOT	35
4. VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE PLANULUI DE VIZITARE	40
4.1. Viziunea	40
4.2. Obiective	40
5. TEME ȘI ACTIVITĂȚI	43
6. MONITORIZARE ȘI REVIZUIRE	66
ANEXA 1.	67

1. INTRODUCERE

1.1.Context conceptual

Conceptele moderne privind ariile protejate și parcurile naționale datează din 1872 când anumite terenuri au fost excluse în mod deliberat de la dezvoltările urbane și rurale în timpul colonizării Statelor Unite de către europeni. Aceste concepte sunt astăzi folosite în cele peste 30000 de arii protejate din lume. Cu o sută de ani mai târziu au apărut conceptele de durabilitate și dezvoltare durabilă. Originile acestora se trag de la faimosul Brundtland Report din 1987 al Comisiei Mondiale pentru Mediu și Dezvoltare -WCED, 1987- care a pus în evidență patru principii cruciale pentru conceptul de durabilitate: 1. ideea de planificare holistică, planificarea încrucișată între sectoare și elaborarea de strategii; 2. importanța păstrării principalelor procese ecologice; 3. nevoia de a păstra atât moștenirea umană valoroasă cât și biodiversitatea și 4. recunoașterea faptului că dezvoltările zonale ar trebui să se producă în așa fel încât să nu se ajungă la epuizarea resurselor pe termen lung. Cuvintele cheie sunt echilibru și gândire - este vorba de prevederea eventualelor consecințe înainte de a acționa precipitat. Adicional, raportul Brundtland face și introducerea la dezbateră a temei echității - echitatea între generații și echitate internațională –o mai mare convergență între națiunile bogate și sărace pentru a păstra sistemul global stabil. Turismul durabil a fost de fapt discutat cu mult înainte de verdictul dat de comisia Brundtland asupra procesului de dezvoltare economică generală. S-a ivit ca un concept teoretic în Alpii Europeni și în jurul Mării Mediterane la sfârșitul anilor 1970. Dar teoriile au rămas mult timp în faza de discuții înainte de a fi puse în practică și au avut de așteptat până la sfârșitul anilor 1980.

- Conform ghidului IUCN privind managementul ariilor naturale protejate -Dudley, 2008-, conceptul de vizitare include utilizarea ariei naturale protejate în orice scop de către vizitatori iar în cadrul acestui concept sunt incluse diferite categorii de vizitatori: vizitatori oficiali, voluntari, muncitori din aria naturală protejată, grupuri educaționale, turiști, organizatori de recreații. Turismul a fost una din cele mai de succes industrii în creștere de după război. În 1950 erau numai 25 de milioane de sosiri de turiști internaționali în întreaga lume. În 2003 peste 650 de milioane de turiști călătoresc în jurul lumii în fiecare an. Aproape de 10 ori mai mulți turiști decât în 1950 călătoresc în concediu în propria lor țară. În timp ce turismul a devenit un instrument puternic de transferare a bunăstării și de creare de locuri de muncă, știm acum că dezvoltarea turismului necontrolat are patru inconveniente importante pentru destinațiile turistice și reprezintă cu adevărat probleme pentru ariile protejate: Vizitarea zonelor declarate de interes turistic poate avea un impact

fizic puternic asupra locurilor vizitate: păduri și ferme distruse pentru a face loc construcțiilor de aeroporturi și drumuri, hoteluri și terenuri de golf - adesea în zone extrem de pitorești. Impactul fizic poate fi complex și extins: schimbarea profilului plajelor poate cauza înnămoliri sau eroziuni în alte părți; pârtiile de schi pot provoca alunecări de teren sau potențiale dezastre majore; zone foarte intens vizitate pot suferi eroziuni din cauza numărului mare de vizitatori - eroziunea montană din zona Alpilor, din Parcurile Naționale din Statele Unite și Himalaya sunt exemple clasice.

- Fenomenul de vizitare poate avea serioase impacturi culturale. Prezența turiștilor poate face să dispară obiceiuri locale, poate întoarce valoarea terenurilor și piața forței de muncă cu susul în jos, poate provoca regresul limbilor locale, poate schimba echilibrul politic în favoarea unor companii multinaționale detașate de problemele locale. Pierderea proprietății la nivel local poate duce la pierderea câștigurilor și a controlului local asupra activităților.
- Transportul la și de la destinațiile turistice poate avea impacturi serioase - nu în cele din urmă poate avea efecte asupra încălzirii globale și atmosferei. Transportul aerian și transportul auto ard cantități uriașe de combustibil fosil și eliberează în atmosferă cantități mari de noxe. La nivelul terenului, deplasarea cu mașini și parcare mașinilor pot dăuna serios peisajelor și naturii nederanjate din ariile protejate.
- Mai subtil chiar, turismul poate distruge viitorul promis prin transformarea unei destinații turistice într-o zonă dependentă de banii proveniți din activități turistice ca apoi să fie considerată a nu mai fi la modă sau neinteresantă în continuare. Turismul este o afacere într-un domeniu cu o concurență acerbă: destinațiile sunt în principal cele „la modă” și supuse schimbărilor inconsecvente ale pieței turistice. Astfel, produsele turistice la modă au un regim de schimbare ciclic care poate afecta atât stațiunile turistice mari cât și comunitățile rurale mici.

În cadrul conceptului de vizitare, dezvoltarea turismului convențional privește cultura și mediul natural ca pe resurse destinate exploatarei și expuse epuizării. Turismul convențional este o industrie pe termen scurt, un sezon turistic este considerat o perioadă lungă de timp în acest domeniu. Turismul convențional supraviețuiește prin dezvoltare continuă, marketingul este privit ca o sursă de rezolvare a multor probleme. Politicile de marketing urmăresc aproape întotdeauna să mărească numărul de vizitatori, foarte rar ținând cont de responsabilitatea vizavi de afectarea mediului natural: acest lucru nu se întâmplă neapărat din vina specialiștilor în marketing deoarece aceștia nu au o pregătire în problemele dezvoltării durabile ci sunt judecați numai după rata de creștere a numărului de vizitatori. Acest sistem de marketing este deja foarte cunoscut și produce o reacție puternică din partea factorilor responsabili cu protecția

mediului. Aceștia se opun dezvoltărilor și promovării turismului fără să încerce să găsească soluții pentru a lucra împreună cu cei care doresc să dezvolte destinațiile și activitățile turistice pentru a-și atinge țelurile de conservare. Subtilitatea, abordarea „în întreg” a problemelor și o gândire echilibrată nu au fost semnele distinctive ale dezvoltării turistice de la mijlocul secolului XX. De asemenea, înțelegerea piețelor și a nișelor de piață precum și alte temeri ale oamenilor de afaceri privitor la viitorul investițiilor făcute nu au fost punctele tari ale propagandei ecologiste.

Turismul durabil, ca parte a vizitării, este un concept menit nu să stopeze turismul ci să-l dirijeze în interesul tuturor părților implicate: habitatele gazdă și comunitățile lor, turiștii și industria turistică propriu zisă. Astfel, se tinde spre atingerea unui echilibru între dezvoltare și conservare, spre găsierea celei mai bune forme de turism pentru o anumită zonă, luându-se în considerare ecologia și cultura acesteia. Pentru atingerea acestui echilibru este posibil să fie necesară limitarea sau chiar stoparea dezvoltării extensive, precum și o gamă largă de măsuri de management turistic. În conceptul de turism durabil nu se planifică numai activitățile și dezvoltarea turistică, ci se integrează turismul într-o relație echilibrată care include și viitoarele dezvoltări în contextul atingerii scopurilor de conservare. Elaborarea unei viziuni bine gândite pe termen lung este esențială și ea ar trebui elaborată nu numai în favoarea ci împreună cu toți factorii implicați.

Turismul durabil include ecoturismul iar în cazul ariilor naturale protejate strategiile de vizitare trebuie să se bazeze pe dezvoltarea și menținerea de activități ecoturistice prin organizarea fluxurilor necontrolate de vizitatori. Ecoturismul reprezintă o călătorie responsabilă în zone naturale care furnizează o experiență deosebită, contribuie la conservare și la ridicarea nivelului de trai al comunităților locale și este forma de turism cu cel mai mic impact negativ asupra mediului înconjurător și comunităților locale. Totodată contribuie la construirea respectului și conștientizării publice a valorilor naturale și culturale și la sensibilizarea climatului politic, social și de mediu al țărilor gazdă. El asigură contribuția financiară directă la conservare.

Principiile ecoturismului, adoptate de către Asociația de Ecoturism din România - <http://www.eco-romania.ro/ro/ecoturism/concept-> după Organizația Mondială a Turismului sunt următoarele:

1. Focalizare pe zone naturale: Ecoturismul se axează pe experiența directă și personală în natură, se desfășoară în cadrul naturii și se bazează pe utilizarea ei, respectiv a caracteristicilor geomorfologice, biologice, fizice și culturale ale acesteia.

2. *Interpretarea produsului ecoturistic*: Produsul ecoturistic este pus în valoare și contribuie la educația în spirit ecologic a vizitatorilor în cursul procesului de interpretare, care poate lua diferite forme - de la un panou până la un centru de vizitare complex, de la o schiță turistică până la însoțirea de către un ghid.

3. *Principiul durabilității din perspectiva protejării mediului natural*: Activitatea de turism trebuie să fie planificată și derulată astfel încât să reducă impactul produs asupra naturii. Produsul turistic se desfășoară și este condus astfel încât să conserve și să pună în valoare mediul natural și cultural în care se desfășoară, prin recunoașterea și aplicarea practicilor caracteristice turismului durabil.

4. *Ecoturismul contribuie în mod pozitiv la conservarea ariilor naturale*: Ecoturismul implică participarea la conservarea ariilor naturale vizitate, oferind modalități constructive pentru bunul management și conservarea acestor arii naturale.

5. *Contribuție constructivă la dezvoltarea comunităților locale*: Comunitatea locală de multe ori este parte integrantă a produsului ecoturistic. Beneficiile ecoturismului trebuie să revină în mare parte și comunităților locale. Beneficiile locale pot proveni din folosirea ghizilor locali, cumpărarea de bunuri și servicii locale și folosirea facilităților locale.

6. *Gradul de satisfacere a turiștilor*: Ecoturismul răspunde așteptărilor turiștilor. În dezvoltarea produselor ecoturistice trebuie avut în vedere faptul că, în general, potențialii turiști din acest domeniu au un nivel ridicat de educație și de așteptări.

7. *Marketing corect*: Se urmărește realizarea unui marketing corect, ce duce la așteptări realiste.

1.2.Context național și local

În ultimii 50 de ani turismul a devenit una din cele mai importante industrii, aflată în continuă dezvoltare. Turismul a devenit însă de asemenea o mare problemă culturală și de mediu în multe zone datorită dezvoltării puternice pe termen scurt, care nu ține cont de schimbările pe termen lung pe care le produce. Conceptele, care puse cap la cap alcătuiesc o strategie de turism durabil, au fost proiectate și testate tocmai pentru a evita deteriorarea echilibrului zonelor unde se desfășoară activități turistice și sunt potrivite pentru a fi aplicate și în România. Timp de mulți ani, România a fost ținută oarecum separat de sistemul turistic internațional din motive politice.

Este benefic faptul că ariile protejate din România beneficiază primele de strategii de vizitare. Ariile protejate sunt foarte sensibile la schimbările pe care turismul necontrolat le poate aduce dar acestea precum și comunitățile locale au nevoie de veniturile, locurile de muncă și speranța pe care viitorii turiști le pot aduce în zonă. Activități rurale tradiționale ca

silvicultura, agricultura și mineritul sunt în declin. Pentru conservarea acestora precum și pentru menținerea biodiversității, a peisajelor și comunităților este nevoie de fonduri importante. Turismul, ca parte a unei gândiri atente în cadrul unor programe holistice, poate fi parte a unui viitor mai bun. De asemenea, turismul reprezintă, pentru o arie protejată, cel mai prietenos mod de a produce venituri pentru comunitățile locale, cu un impact minim asupra speciilor și habitatelor de interes conservativ sau asupra peisajelor.

Pentru o mai bună conservare a ariilor naturale protejate, se impune limitarea și transformarea turismului de masă care se practică încă în aceste zone într-un turism durabil. Pentru a se ajunge la dezvoltări turistice de tip durabil, în special de tip ecoturistic, este nevoie de un complex de acțiuni în care un rol important îl au diversele parteneriate cu comunitățile locale. Succesul parteneriatelor depinde de bunăvoința și flexibilitatea factorilor implicați. Este nevoie de o abordare pe termen lung, lucru greu de realizat într-o lume modernă aflată în continuă schimbare. Practicarea unei vizitări de tip ecoturistic necesită măsuri specifice care trebuie luate atât de către administrația ariei protejate cât și de către vizitatori, agenții care operează în turism, autoritățile locale și alți factori implicați. Trebuie avut în vedere că turismul, ca parte a vizitării, nu poate și nu trebuie să garanteze rezolvarea tuturor problemelor ariilor protejate din România.

Pentru a fi o reușită, strategia de vizitare a Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina, PNGMC, are nevoie de o abordare echilibrată care să aibă în centrul atenției valorile culturale și naturale, este nevoie de sprijinul autorităților locale și centrale. În acest context, nu este momentul pentru dispute sau rivalități, este nevoie de idei bune și management corect.

Strategia de vizitare încearcă să aplice conceptele dezvoltării durabile, ale turismului durabil și ecoturismului în contextul ariilor protejate din România. Strategia se referă la cazul specific al zonei parcului și ia în considerare geografia, flora și fauna unică precum și valorile culturale, continuând apoi cu examinarea potențialului de vizitare al zonei și analiza tipurilor de activități turistice care se desfășoară în mod curent în zona parcului, determinate pe baza datelor existente în prezent, a experienței dobândite și a cunoștințelor structurii de administrare a parcului și a partenerilor acesteia.

Strategia examinează problemele cheie care privesc managementul vizitării în PNGMC, exprimând starea de fapt existentă prin analiza punctelor tari, a oportunităților, a punctelor slabe și a amenințărilor vizavi de activitățile de vizitare. Deși parcul este bine plasat din punct de vedere geografic oferind în mod natural posibilitatea de a dezvolta activități turistice care să ajute la ridicarea nivelului de trai și la îmbunătățirea activității de conservare,

suferă totuși din cauza lipsei sau stării improprie a infrastructurii de bază, are nevoie de promovare și dezvoltarea unor politici de management adecvate. Există însă oportunități în nișele de piață din domeniu. Există de asemenea oportunități de a îmbunătăți parteneriatele existente și de a crea noi parteneriate între sectorul public, privat și sectorul non-profit, în parc și în jurul parcului. Există o serie de amenințări vizavi de implementarea cu succes a strategiei de vizitare în zonă. Acestea sunt amenințări legate de dezvoltările necontrolate externe fenomenelor de turism, legate de greutatea de a coordona în mod eficace activitățile de vizitare, de inabilitatea de a crește standardele la nivel local pentru a fi comparabile cu cele la nivel european. Țelul principal al administrației parcului este conservarea valorilor naturale și umane. Dezvoltarea ecoturismului este un instrument important în cadrul politicilor de atingere a acestui țel. O serie de măsuri sunt propuse în strategie pentru a permite ecoturismului să se dezvolte. Acestea includ programe de dezvoltare a infrastructurii și parcurg aspecte cum ar fi transportul la și în cadrul destinațiilor turistice, traseele tematice, centrele de vizitare, problematica vizitării cu ghid și certificarea activităților ecoturistice prietenoase față de natură. Zonarea PNGMC constituie baza de plecare pentru managementul activităților de vizitare.

Implementarea strategiei de vizitare bazată pe promovarea activităților ecoturistice pe suprafața parcului se poate face printr-o varietate de metode. Acestea includ partenerii, care pot fi din sectorul public, cel privat, mass media sau sectorul non-guvernamental. De asemenea includ educația publică, cursuri de pregătire pentru lucrătorii implicați în activitățile de vizitare, elaborarea politicilor de planificare, marketingul, elaborarea de regulamente și renunțarea la regulamente când este nevoie, găsirea unui sistem de stimulare a ideilor noi de către sectorul public și alte sectoare. Toate aceste procese sunt luate în considerare și înglobate de o strategie de vizitare holistică.

Nevoia de a conserva comunitățile gazdă și habitatele naturale este de o importanță majoră în cadrul conceptului de vizitare a parcului.

Planul de management al vizitatorilor este instrumentul care, odată transpus în acțiuni practice, va putea îndruma **tipul potrivit de vizitatori în zonele potrivite**, oferind **cele mai bune oportunități** pentru satisfacerea **experienței în natură** a fiecărui tip de vizitator, producând un **impact minim negativ** asupra **naturii** și **comunităților locale** și totodată creând cele mai bune șanse pentru dezvoltarea **durabilă de afaceri la scară mică, de către membrii comunităților locale**.

Managementul PNGMC urmărește și menținerea interacțiunii armonioase a omului cu natura prin protejarea diversității habitatelor și peisajului, promovând păstrarea folosințelor tradiționale ale terenurilor, încurajarea și consolidarea activităților, practicilor și culturii

tradiționale ale populației locale. De asemenea, se oferă publicului posibilități de recreere și turism și se încurajează activitățile științifice și educaționale.

2. ZONAREA INTERIOARĂ ȘI OBIECTIVELE DIN PUNCT DE VEDERE AL CONSERVĂRII NATURII

2.1. Localizarea

Ariile naturale protejate suprapuse cu Parcul Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina sunt situate în vestul țării, în întregime pe cuprinsul județului Hunedoara. Acestea sunt atât de interes național - parc natural și rezervații - cât și de interes comunitar -SCI și SPA-.

Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina are o suprafață de 38.116,34 ha, calculată pe baza vectorilor GIS, aceasta suprapunându-se aproape integral peste situl de importanță avifaunistică ROSPA0045 Grădiștea Muncelului Cioclovina cu o suprafață de 38.106,8 ha. Situl de importanță comunitară ROSCI0087 Grădiștea Muncelului Cioclovina are o suprafață de 39.855,2 ha, suprapunându-se și el în mare parte peste celelalte două arii protejate.

În interiorul parcului există monumente ale naturii și rezervații naturale conform Legii nr. 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate, prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul 1: Monumente ale naturii și rezervații naturale de pe cuprinsul PNGMC

Cod L5/20 00	Denumire	Catego ria și tipul	Localiza re	Descriere
2497	Complexul carstic Ponorici – Cioclovina, <i>clasele A și B</i>	IV – s, m	Comuna Boșorod, satul Cioclovina	Altitudinea 500-1147 m, în total 68 cavități naturale printre care: Ponorici-Cioclovina cu Apă, Peștera Cioclovina Uscată, Peștera din Valea Călianului. Sistem de galerii subterane de 7890 m și o denivelare de 174 m. Peștera Ponorici – Cioclovina cu Apă are două intrări: prin Cioclovina, Sala Tezaurului în care au fost descoperite mărgelile de chihlimbar, Sala Mare, Galeria Lacurilor și Galeria Baldachinelor, iar din sens opus prin Ponorici, Marea Confluență, Galeria Marilor Gururi și Planșee. Diversitate: speologică, paleontologică - depozite de guanofosfați,

				resturi scheletice de mamifere cuaternare, faunistică și floristică. Deasupra, fâgete pe calcare, stâncării cu vegetație mezofilă și mezotermofilă, pajiști xerotermofile colinar-montane, pajiști mezofile și tufărișuri. În peștera Cioclovina Uscată s-a descoperit o calotă craniană de om Cro-Magnon. Depozitul de guanofosfați a fost exploatat industrial în secolul trecut.
2498	Peștera din Valea Călianului, <i>clasa A</i>	III - s	Comuna Boșorod, satul Cioclovina	Face parte din complexul carstic Ponorici-Cioclovina. În lungime de 1500 m și cu o denivelare 165 m. Descoperită în 1983, are 2 sectoare cu formațiuni de aragonit stalagmitice, perle de peșteră, forme de coroziune și eroziune. Cuprinde: Sala cu aragonit, Sala Balconului, Sala Marelui Horn, Sala cu helictite, stilobite, lumânări, baldachine, gururi, perle de cavernă, Lacul suspendat și Galeria Nouă.
2499	Peștera Șura Mare, <i>clasele A și B</i>	IV - s, m	Comuna Pui, satul Ohaba	Cavitate naturală de referință pentru Munții Șureanu. Cuprinde galerii largi, extrem de înalte pe râul Ohaba, cu cascade și lacuri. În loc de stalagmite avenacee întâlnim baldachine specifice și gururi, Sala Mare. Canionul Ohabei Ponorului are lungimea de 4 km. Peștera găzduiește printre cele mai mari colonii de lilieci, <i>Pipistrellus pipistrellus</i> , în hibernare din Europa.
2450	Peștera Tecuri, <i>clasa B</i>	IV - s	Comuna Baru, satul Petros	Lungimea este de 485 m, iar denivelarea de 49 m. Formațiuni stalagmitice, coraliforme și monocristale. Cuprinde o stalagmită spectaculoasă cu înălțimea de 7 m, de culoare albă cu reflexe roze. Mai cuprinde stalactite,

				stalagmite, gururi, cristalicitite, helictite. A fost prăduită. Declarată monument al naturii în 1954. Găzduiește coleopterul endemic <i>Sophracheta dacica</i> . Reprezintă punct de staționare trecătoare a liliacului mare cu potcoavă, <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> .
2513	Punctul fosilifer Ohaba Ponor	IV - p	Comuna Pui, satele Ohaba și Ponor	Rezervație paleontologică ce adăpostește moluște fosile, bivalve, gastropode și amoniți, de vârstă Cretacică.
2522	Cheile Crivადiei	IV - m	Comuna Bănița, satul Crivadia	Rezervația naturală este amplasată lângă monumentul feudal Turnul Crivადiei. Are o deosebită valoare peisagistică și floristică, constituind o enclavă de specii termofile și elemente dacice și daco-balcanice, inclusiv 4 specii endemice: <i>Thymus comosus</i> , <i>Hepatica transsilvanica</i> , <i>Symphytum cordatum</i> și <i>Sorbus borbasii</i> și 2 specii rare: <i>Dianthus petraeus</i> și <i>Sesleria rigida</i> . Se întâlnesc și exemplare de liliac sălbatic, <i>Syringa vulgaris</i> , mojdrean, <i>Fraxinus ornus</i> și sorb, <i>Sorbus borbasii</i> . Aici este prezentă și vipera cu corn, <i>Vipera ammodytes</i> .
2523	Dealul și Peștera Bolii, clasa B	IV - m	Comuna Bănița satul Bănița	

Notă: Categoriile de arii protejate III – Monument al naturii; IV – Rezervație naturală: s – speologică; p – paleontologică; m – mixtă.

ROSPA0045 Grădiștea Muncelului Cioclovina s-a constituit ca arie de protecție specială avifaunistică, conform Directivei 79/409/CEE privind conservarea păsărilor sălbatice și a fost inclusă în anexa nr. 1 la Hotărârea de Guvern nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, completată și modificată prin Hotărârea Guvernului nr. 971/2011; ROSCI0087 Grădiștea Muncelului Cioclovina a fost desemnată prin Ordinul ministrului mediului și dezvoltării durabile nr. 1964/2007 privind instituirea regimului de arie naturală protejată a siturilor de importanță comunitară, ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România modificat și completat prin Ordinul nr. 2387/2011.

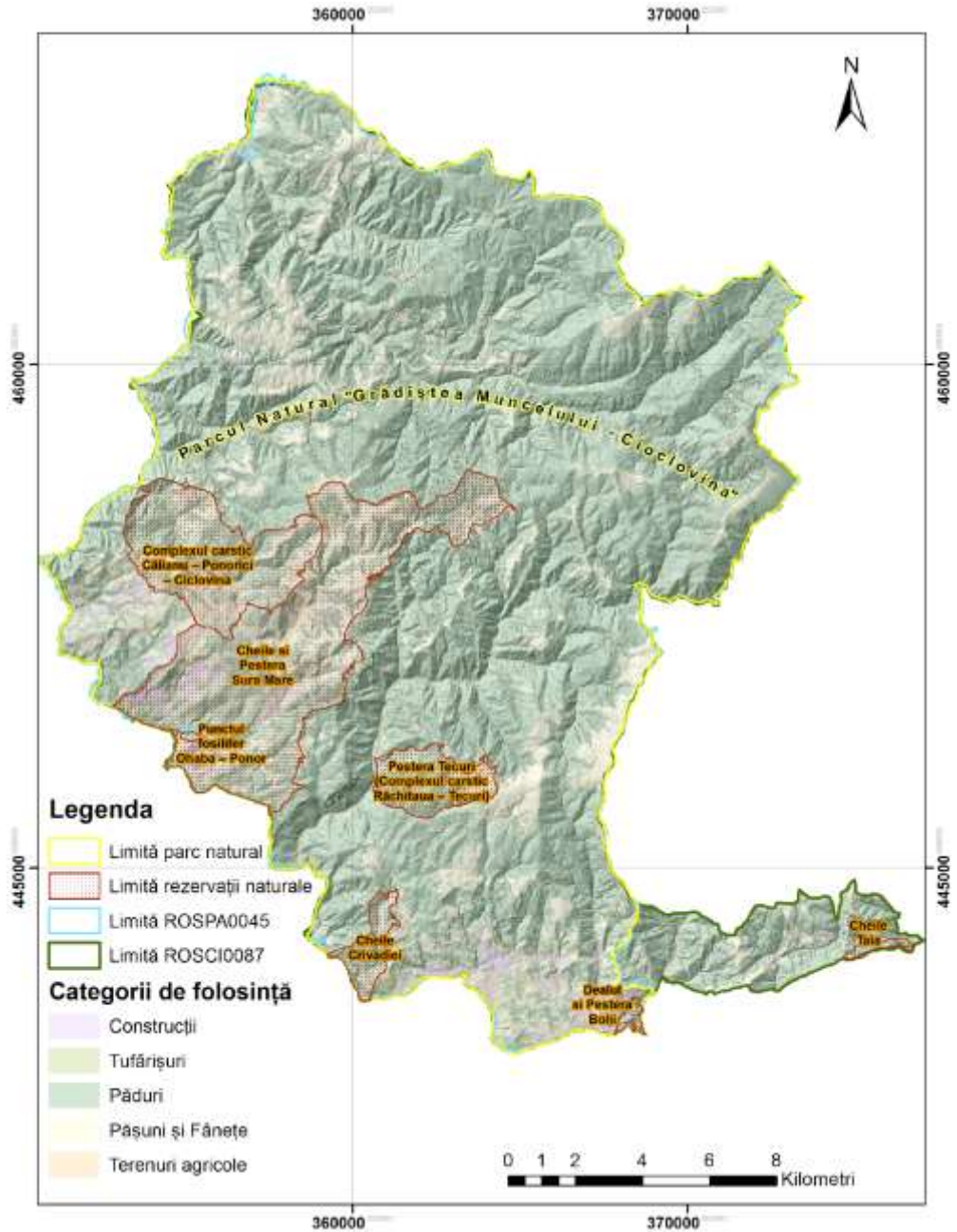

Figura 1: Harta PNGMC cu evidențierea limitelor siturilor Natura 2000 și a rezervațiilor cu care se suprapune

Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina a fost desemnat ca arie naturală protejată de interes național prin:

- Legea numărul 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate.
- Hotărârea Guvernului numărul 230/2003 privind delimitarea rezervațiilor biosferei, parcurilor naționale și parcurilor naturale și constituirea administrațiilor acestora.

- Ordinul numărul 552/2003 privind aprobarea zonării interioare a parcurilor naționale și a parcurilor naturale, din punct de vedere al necesității de conservare a diversității biologice, prin care se stabilesc limitele și suprafețele zonelor speciale de conservare.

Începând din anul 2004 Parcul Natural Grădiștea Muncelului–Cioclovina are administrație proprie.

Parcul Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina și ariile naturale protejate suprapuse cu acesta sunt situate în Munții Șureanu, cu subdiviziunile Munții Orăștiei și ai Sebeșului, din Carpații Meridionali, fiind mărginite de depresiunile Hațegului la vest și Orăștiei la nord. Suprafața ariilor, cuprinde întinse suprafețe de păduri, precum și alte folosințe ale terenurilor, pășuni, fânețe, teren arabil, zone carstice, cursuri de ape, monumente istorice, situri arheologice și așezări umane.

În interiorul parcului există și cetățile dacice desemnate ca situri ale Patrimoniului Mondial, inclusiv Sarmizegetusa Regia, menționate și în Legea numărul 5/2000 privind aprobarea Planului de amenajare a teritoriului național - Secțiunea a III-a - zone protejate.

Tabelul 2: Monumente istorice de pe raza PNGMC

Cod LMI	Monument istoric	UAT	Comentarii - descriere, starea de conservare
HD-I-s-A-03156	Cetatea dacică de la Bănița	Sat Bănița, Com. Bănița	Bănița „Dealul Boli”, sec II a. Chr. - epoca medievală timpurie
HD-I-s-A-03181	Fortificația dacică de la Costești, punct „Blidaru”	Sat Ocolîșu Mic, Com. Orăștioara de Sus	„Blidaru”, sec. I a. Chr. – sec. II p. Chr.
HD-I-s-A-03178	Cetatea dacică de la Costești, punct “Cetățuia Înaltă”	Sat Costești, Com. Orăștioara de Sus	„Cetățuia Înaltă”, sec. I a. Chr. – sec II p. Chr.
HD-I-s-A-03190	Situl arheologic Sarmizegetusa, punct “Dealul Grădiștii”	Sat Grădiștea de Munte, Com. Orăștioara de Sus	„Dealul Grădiștii”, epoca dacică – epoca romană
HD-I-s-A-03200	Fortificație Piatra Roșie	Sat Luncani – Alun-, Com. Boșorod	Dealul „Piatra Roșie” la S de satul Boșorod, între Valea Luncanilor, Valea Roșie și

			Valea Stângului; sec. I a. Chr.– sec. I p. Chr., epoca geto- dacică, cultura dacică
--	--	--	---

2.2. Obiectivele ariei naturale protejate

PNGMC face parte din categoria parcurilor naturale, al căror obiectiv principal de management îl constituie conservarea peisajului, inclusiv a peisajului cultural, rezultat în urma desfășurării activităților umane tradiționale. Pe lângă acest obiectiv principal, se urmărește și educația și conștientizarea vizitatorilor și a populației locale, se încurajează turismul și recreerea, precum și conservarea unor specii și habitate importante pentru parc. Parcul se suprapune parțial și cu 2 situri Natura 2000 – SCI și SPA - și din acest punct de vedere obiectivul este menținerea și/ sau îmbunătățirea stării favorabile de conservare a speciilor și habitatelor de interes european.

2.3. Zonarea internă a Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina

Suprafața parcului este împărțită din punct de vedere a importanței și a măsurilor de protecție care trebuie luate în mai multe zone. Clasificarea aceasta are desigur un rol determinant și constituie suportul zonării activităților de vizitare de pe suprafața parcului.

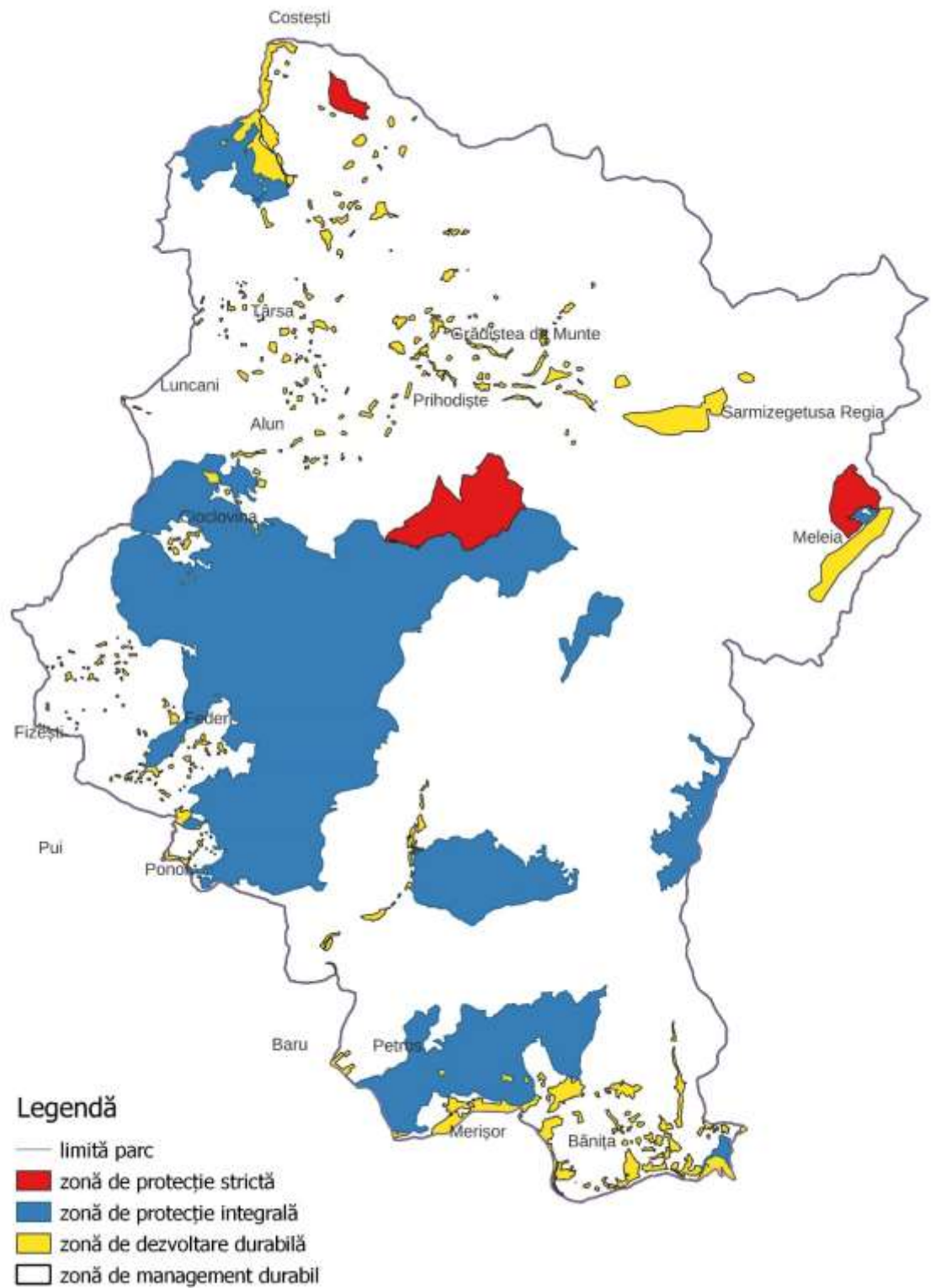

Figura 2: Zonarea internă a PNGMC

Zonarea internă a PNGMC, descrisă în planul de management al parcului, s-a făcut în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007, cu modificările și completările ulterioare, corelată cu Ordinul Ministrului 552/2003, prin definirea și delimitarea, după caz, a zonei de protecție strictă, în suprafață de 579.23 ha, zonei de protecție integrală, în suprafață de 7417,45 ha, zonei de management durabil, în suprafață de 28904.4 ha și a zonei de dezvoltare durabilă a activităților umane, în suprafață de 1215.26 ha.

Zona de protecție strictă cuprinde: Peștera Șura Mare, zona aflată în amonte de Baldachine, Peștera din Valea Călianului/Peștera din Valea Stâniei, Peștera Cioclovina Uscată, exceptând sectorul dintre intrarea artificială și cea naturală, și pădurile cvasi-virgine de la Tâmpu, Valea Mică și Costești.

Zona de protecție integrală, cu suprafața de 7417.45 ha include următoarele zone: 1. Șura Mare-Cioclovina-Piatra Roșie; 2. Cheile Crivadiei-Comărnicele-Perete; 3. Complexul carstic Răchițeana – Tecuri; 4. Dealul și Peștera Bolii; 5. Costești - Cetățuia – Blidaru; 6. Pășunea Jigoru – Vf. Muntelui; 7. Tâmpu; 8. Codrii seculari Porumbelu – Râgla; 9. Punctul fosilifer Ohaba Ponor.

Zona de dezvoltare durabilă a activităților umane din Parcul Natural Grădiștea Muncelului – Cioclovina, ocupă o suprafață de 1215.26 ha și este reprezentată de:

a) zonele cu construcții aferente localităților de pe teritoriul parcului, delimitate conform hărții nr. 14.2 din Anexa nr. 24.;

b) suprafețele aferente siturilor arheologice Costești – Cetățuia, Costești Blidaru, Piatra Roșie, Bănița, Sarmizegetusa Regia, Fețele Albe, delimitate conform hărților nr. 6, nr. 8, nr. 11 și nr. 13 din Anexa nr. 24;

c) perimetrele în care sunt preconizate a fi efectuate cercetări arheologice sistematice sau lucrări de protejare, conservare și consolidare a monumentelor, delimitate în zonele Costești – Cetățuia, Costești – Blidaru, Sarmizegetusa Regia, Meleia, conform hărților nr. 8, nr. 14 și nr. 14.1. din Anexa nr. 24.;

d) amenajarea hidrotehnică existentă de pe Valea Godeanu și Grădiște;

e) infrastructura rutieră.

Zona de management durabil include restul suprafețelor din parc, cu un mozaic de utilizare a terenurilor - pădure, pășuni, fânețe, teren agricol.

3. ANALIZA SITUAȚIEI ACTUALE ȘI VIITOARE A VIZITATORILOR ÎN ZONA ARIEI PROTEJATE

3.1. Introducere

Estimarea numărului de turiști s-a realizat pe baza estimărilor făcute de administrația PNGMC în anii trecuți, precum și pe baza ultimelor date colectate din informațiile publice referitoare la vizitarea unor puncte de atracție mai importante de pe cuprinsul parcului.

Cea mai la îndemână metodă de a cunoaște caracteristicile și structura activităților de vizitare în PNGMC este monitorizarea vizitatorilor prin sondaje efectuate pe bază de chestionare. Chestionarele se adresează turiștilor întâlniți în parc iar completarea, centralizarea și interpretarea rezultatelor duc la conturarea imaginii activităților și facilităților de vizitare din parc și din comunitățile locale. Pe măsură ce administrația va începe implementarea strategiei de vizitare, monitorizarea vizitării devine un important instrument de control al eficacității acesteia și asigură feedback-ul permanent necesar corectării din mers a strategiei. Desigur, monitorizarea vizitatorilor are în mod necesar un caracter permanent și devine un instrument necesar păstrării echilibrului între obiectivul principal al existenței PNGMC, conservarea peisajului și a biodiversității și dezvoltarea turismului în zonă.

În afara datelor provenite din sondajele sau monitorizările privind vizitatorii care vin în zona PNGMC, estimarea acestora, atât în ceea ce privește numărul, cât și a activităților sau a duratei sejurului, s-a făcut în baza evaluării potențialului și a activităților turistice care se desfășoară în zona parcului.

3.2. Potențialul turistic al PNGMC

PNGMC cuprinde un complex de obiective de o deosebită importanță arheologică, antropologică, etnografică, geologică, speologică, faunistică și floristică. Aici este localizat sistemul celor 6 cetăți fortificate din jurul capitalei politice, culturale și religioase a Daciei, Sarmizegetusa Regia. Odată cu descoperirea și amenajarea cetăților dacice și a peșterilor, zona a devenit din ce în ce mai vizitată de turiști și speologi, mai ales în timpul sezonului cald. Zona are o valoare turistică ridicată, iar odată cu crearea unor pensiuni, turiștii vor veni și în perioada sărbătorilor de iarnă. Tradițiile și ritualurile arhaice întâlnite în toate anotimpurile, de la nedei, nunți și până la sărbătorile de iarnă cu jocul călușarilor ar putea oferi sejururi în toate localitățile din interiorul și din jurul parcului.

Potențialul turistic al **reliefului** este un element major în structura potențialului turistic al oricărui teritoriu, el reprezentând suportul material al desfășurării activităților turistice.

Relieful PNGMC se caracterizează printr-o mare varietate genetică, structurală, dimensională, elementele sale fiind implicate în nuanțarea trăsăturilor climatice, hidrografice și biotice. Datorită dispunerii spațiale a unităților de relief, munții înalți în zona marginală estică și nordică, Jigoru Mare 1497 m, Vârful Steaua Mică 1674 m, Vârful Steaua Mare 1730 m, și relieful jos în partea vestică, sudică și centrală, Pasul Merișor 752 m, Măgura 803 m, precum și datorită gradului de complexitate a reliefului, accesibilității, gradului de fragmentare, dispunerea pantelor și expoziția versanților putem spune că arealul PNGMC prezintă un important potențial turistic. Relieful constituie deci elementul principal în structura potențialului turistic al Parcului, el reprezentând suportul material unde se desfășoară totalitatea activităților turistice. Potențialul său este dat de: structura geologică bogată care a generat tipurile de relief specifice zonei, glaciatic, carstic, altitudinile cuprinse între 400 și 1800 m, acestea fiind accesibile și pretabile pentru diferite forme de turism: drumeții, alpinism, cicloturism, sporturi de iarnă.

Prezența rocilor calcaroase în zona de sud-vest a parcului este un factor care crește spectaculozitatea și atractivitatea zonei, dând naștere unor elemente morfologice cum sunt cheile sau pereții verticali, care atrag vizitatorii. Potențialul turistic al reliefului carstic se poate analiza pentru cele două componente - exocarstul și endocarstul.

Lapiezurile sunt definite ca fiind excavații superficiale de dimensiuni reduse, cu lățimi de câțiva cm și adâncimi maxime de câțiva m, separate prin mici creste plate sau ascuțite. Lapiezuri libere sunt cele formate pe roca nudă expusă direct apei - întâlnite în vecinătatea Avenului Ponorici. Lapiezuri semiîngropate sunt născute sub petice izolate de sol ce acoperă sporadic calcarul. Sunt cel mai des întâlnite în apropierea Peșterii Călianu, în zona Triscioare, Platoul Troian. Alte forme exocarstice întâlnite în arealul Munților Șureanu sunt dolinele cunoscute sub numele de tecane sau cațâne pe valea Petrosului. Dolinele, cu diametre de la de 2-3 m până la 60 m, ce se regăsesc în aria Ponorici pe suprafețele orizontale sau slab înclinate, apar și sub forma unor văi dolinare cum este Căprioara-Preluci, Piatra Tinului-Blidaru – Badea și colab., 1987.

Văile carstice sunt de asemenea elemente ce prezintă un important potențial turistic, în special în zonele înguste, unde se formează chei calcaroase. Un asemenea exemplu este în cele două zone de chei - Cheile Băniței și Crivadiei –Jgheabului, foarte căutate de amatorii de sporturi extreme.

Endocarstul este reprezentat de peșteri și avene, care sunt prezente în toate zonele calcaroase ale parcului, fiind unul din elementele importante care au dus la declararea acestei arii protejate. În privința acestora trebuie găsit un echilibru între obiectivele de conservare și

cele de vizitare, astfel încât să nu fie afectate cele mai importante valori naturale găzduite de aceste peșteri. De asemenea, poziția peșterilor față de căile de acces este importantă, precum și amenajările existente sau potențiale.

Peștera Bolii este singura peșteră amenajată, electrificată, existând poduri și podețe ce facilitează accesul. Peștera Bolii este de un real interes datorită acusticii sale, ocazional aici fiind susținute concerte sau alte evenimente muzicale, de exemplu concertul de colinde de Crăciun, și puse în scenă piese de teatru.

Caracteristicile **climei** sunt importante în valorificarea turismului și activitățile specifice, ele determinând cererea dintr-o anumită perioadă a anului și lungimea sejurului, coordonarea ofertelor în funcție de variațiile climatice având anumite ritmuri sezoniere, vânzarea echipamentelor de recreere sau a unor servicii. În zona parcului, datorită climei temperate, există un sezon principal de vizitare, din mai până în octombrie, cu vârful în luna august, precum și un sezon mai redus, de iarnă, cu vârful în perioada sărbătorilor de iarnă.

Hidrografia de pe teritoriul PNGMC, prin peisajele ce le creează, constituie un element al cadrului natural de mare importanță turistică. Apele, indiferent de forma sub care se prezintă, au constituit și reprezintă mediul necesar omului și activităților sale inclusiv pentru turism. Datorită funcțiilor multiple ce le îndeplinește în actul turistic, apa a generat în această zonă turismul de recreere – pescuit sportiv, canoeing, rafting - de sfârșit de săptămână și profesional.

Atracțiile turistice al reliefului și rețelei hidrografice a Parcului Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina generează categorii ale potențialului natural de varietate remarcabilă putându-se vorbi despre: văi - Valea Streiului, chei - Cheile Crivadiei, Băniței, pasuri - Bănița sau Merișor, cascade.

Potențialul turistic al **vegetației** este variat și complex, generează peisaje geografice deosebit de atractive, asociațiile vegetale și compoziția floristică devin elemente atractive, obiective turistice specifice. Formele de turism ce se pot practica depind de dimensiunea și vârsta plantelor, ciclul de vegetație, varietatea floristică, formele de creștere mai puțin obișnuite, diferite anomalii de creștere, extensiunea deosebită a unor vegetații majore.

Manifestarea ciclurilor vegetale constituie unul din elementele principale de polarizare a turiștilor, fiecare anotimp atrăgând prin ceva specific. Tranziția de la un anotimp la altul modifică estetica și atractivitatea peisajelor naturale prin forme și culori. Obiective deosebite sunt reprezentate și de pădurile care concentrează numeroase valențe turistice indiferent de locul unde sunt situate. Pădurea este un important factor de destindere și agrement, stimulând drumețiile și excursiile. Vegetația secundară reprezentată de afin, zmeur, coacăz de munte

atrage turiștii an de an. Pădurea reprezintă pentru turism un mediu ambiant cu valoare recreativă, terapeutică exercitând o puternică atracție, asigurând o influență binefăcătoare asupra stării generale a organismului, are efect calmant, oferă un spectacol de varietăți - coloristic, cinegetic, muzical, peisagistic. Pădurea de pe teritoriul parcului prezintă următoarele funcții: estetic-peisagistică - peisajele oferite -, turistică, de agrement și recreere - drumeții, camping, pescuit, vânatoare, orientare, sporturi ușoare, sanitară - moderator climatic, igienic.

Fauna ca potențial turistic se impune prin varietate, densitate și trofee, prezintă importanță datorită valorii estetice, recreativ-cinegetice și științifice. Astfel din punct de vedere turistic fauna este determinată de etajul forestier care concentrează cea mai mare varietate de specii faunistice. Elementele atractive din acest punct de vedere pornesc de la păsări și lepidoptere, apoi pești, reptile și amfibieni, mamifere, începând de la lilieci și până la prezența celor 3 specii de carnivore mari - lupul, ursul și râsul. Prezența faunei bogate de pe teritoriul parcului este un element important în cadrul activităților turistice, precum și pentru dezvoltarea unor forme recreative specifice cum ar fi privitul păsărilor și pentru atragerea pasionaților de lepidoptere sau lilieci.

Obiectivele culturale ca potențial turistic sunt probabil cele mai atractive destinații de pe cuprinsul parcului. În primul rând sunt de menționat obiectivele istorice, în special cetățile dacice, o parte dintre ele fiind Situri ale Patrimoniului Mondial, ceea ce le conferă și un renume internațional. Dintre acestea, bineînțeles, se detașează cetatea Sarmizegetusa Regia, care deja începe să-și demonstreze din plin potențialul turistic. Din perioada medievală, amintim Turnul de la Crivadia care atrage atenția prin amplasarea sa pe o stâncă de calcar la 600 m altitudine, fiind situat în apropierea șoselei DN 66, fiind utilizat în trecut pentru observație și apărare - Tămaș, 2003.

Obiectivele istorice cu însemnătate arhitectonică și artistică pe care le regăsim în interiorul Parcului sunt rezultatul creației umane rezultate de-a lungul secolelor, ele relevând atât curente artistice naționale cât și internaționale, cunoscând o mare varietate și răspândire. Bisericile din satele ce se găsesc pe teritoriul Parcului sau limitrof acestuia: Baru, Petros, Pui, Fizești, Costești, Grădiștea de Munte, Lunca constituie și ele elemente importante care constituie atracții pentru vizitatori.

Apoi, obiectivele cu caracter folcloric și etnocultural sunt datorate păstrării tradițiilor în satele din zona parcului. Astfel, activități ca prelucrarea lemnului, olăritul, prelucrarea pieilor, țesutul, morăritul, creșterea animalelor, sunt realizate tradițional. Portul popular este păstrat, ca și obiceiurile legate de sărbători, dansuri populare, măsuratul oilor, nedei, călușari, pițărâi. Ele constituie, alături de arhitectura tradițională rurală, atracții turistice ale zonei.

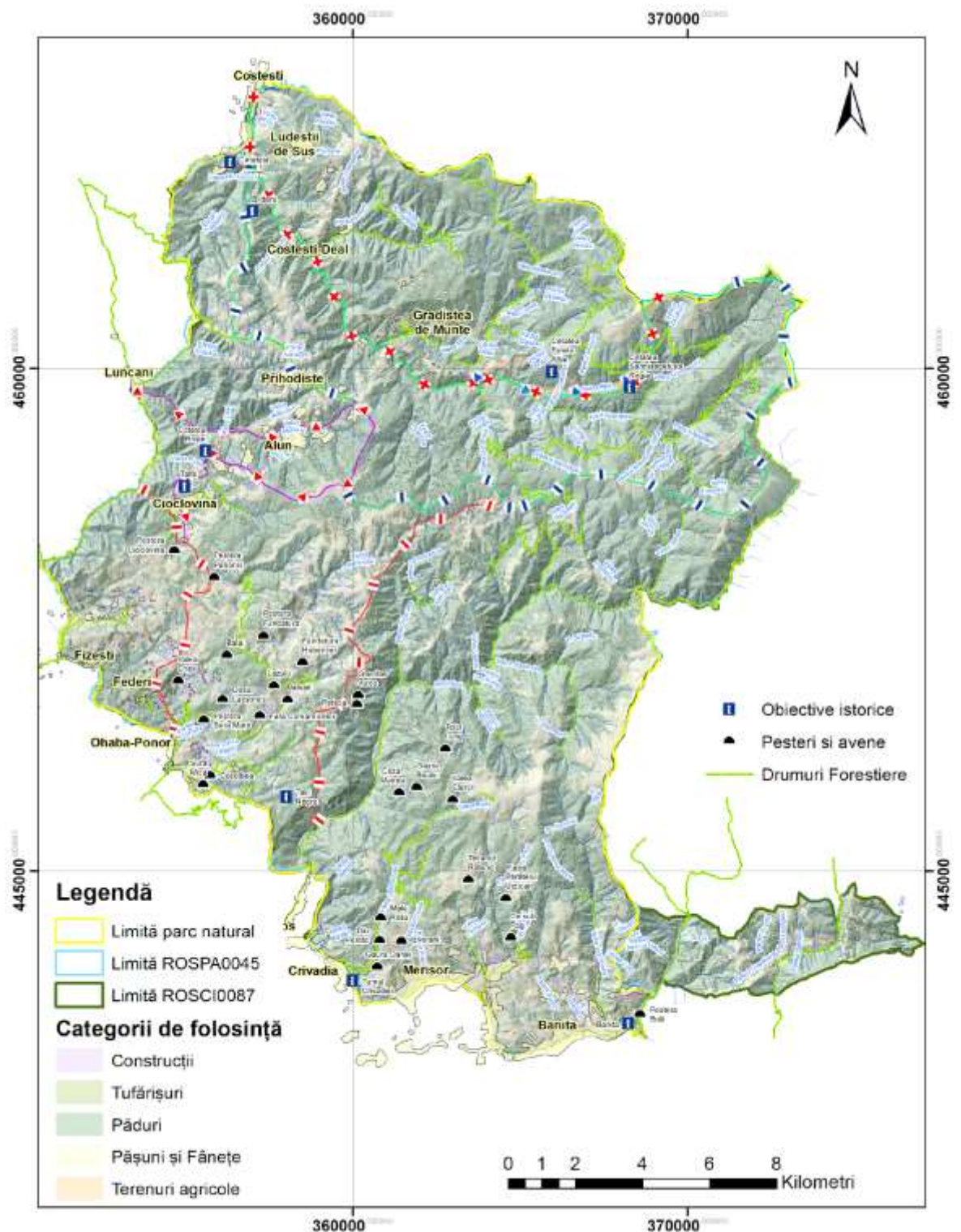

Figura 3: Principalele atracții turistice naturale și culturale de pe raza PNGMC

Așezările rurale reprezintă obiective antropice ce atrag turiștii datorită vechimii lor, materialelor din care sunt construite, amplasării lor, tehnicii construirii lor, lemnul și piatra de râu constituind principalele materiale utilizate. În unele sate din interiorul parcului gospodăriile

sunt risipite unele pe văi, în altele pe versanți, distanța de la una la alta fiind uneori apreciabilă - Ielenicz, 2006. Localitățile ce fac parte din Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina sunt amplasate în cea mai mare parte între Valea Grădiștei și Valea Streiului, Costești, Grădiștea de Munte, Lunca, Federi, Ponor, Pui, Baru și restul localităților sunt dispuse de-a lungul D.N. 66, Crivadia, Merișor, Bănița - Chișu, 2002.

3.3.Caracterizarea activității de vizitare a PNGMC

Fluxul de vizitatori și caracterizarea vizitării

Activitățile desfășurate de vizitatori în prezent și zonele în care se desfășoară acestea sunt:

- turismul de tranzit - se derulează în special pe DN66 și în imediata vecinătate a acestuia, vizitatorii oprind ocazional în zona parcului;

- picnic - în special în zilele de weekend, se derulează în vecinătatea DN66, a drumurilor județene sau forestiere unde este posibil accesul auto, Valea Grădiștei, Valea Streiului, Valea Cioclovina;

- turismul speologic - se realizează în două modalități – turism de masă, la Peștera Bolii și turism specializat în celelalte peșteri din parc - Cioclovina, Tecuri, Șura Mică, Izvorani, Gaura Oanei;

- sporturile extreme, reprezentate de canyoning - Cheile Jgheabului și cățărare - în special zona Cioclovina;

- cicloturismul - mountain bike, pe drumurile județene, comunale și forestiere din parc, mai puțin circulate în această perioadă;

- schiul de tură - poate fi practicat pe perioada iernii, atât pe traseele turistice cât și de-a lungul unor drumuri forestiere;

- drumeție - în special pe traseele turistice marcate, dar și pe alte căi de acces care nu se suprapun cu acestea;

- turismul cultural istoric - poate cea mai importantă componentă - turiștii atrași de cetățile dacice - Sarmizegetusa, Costești Cetățuia, Blidaru, Fețele Albe, Piatra Roșie, Bănița;

- amatorii de vizionare a florei/faunei și a vieții sălbatice - pot face parte atât din categoria celor care practică drumeția, dar pot fi și protagoniștii unui turism specializat, birdwatching sau în scopuri de cercetare sau documentare;

- participanți la evenimentele organizate în parc - festivaluri, sărbători tradiționale - sunt atât localnicii și rudele acestora care s-au mutat din zona parcului dar și vizitatorii care vin special în zona parcului pentru a lua parte la aceste evenimente.

Toate aceste tipuri de vizitare, incluzând chiar și prima categorie, cu anumite condiții, dacă sunt direcționate înspre ecoturism, pot fi realizate cu impact redus asupra elementelor naturale și în beneficiul comunităților locale din zona parcului.

Datele deținute de administrație și prezentate în planul de management au constituit un bun început în studierea fenomenului de vizitare, și, ținând cont de datele existente pentru perioada actuală, pot fi realizate o serie de comparații care să ne permită și o estimare a fenomenului în anii următori. Astfel, au fost realizate până acum 2 etape de monitorizare, prima în anii 2005-2006, în cadrul unui studiu elaborat de către Institutului de Cercetări și Amenajări Silvice –ICAS coordonat de dr. Simona Drăgoi, și a doua în anii 2011-2012 -monitorizare efectuată de către administrația parcului, în perioada iunie-septembrie, neacoperind însă statistic întregul fenomen de vizitare, aceste date fiind mai importante din punct de vedere calitativ decât cantitativ.

Astfel, din studiul ICAS au rezultat câteva concluzii legate de numărul de zile petrecute de turiști în parc. O concluzie discutabilă, în opinia experților, este că 48% din turiști petrec mai mult de 4 zile în parc, această concluzie fiind oarecum contrazisă de faptul că 48% se cazează la cort în locuri amenajate, unde durata este de obicei de o singură noapte. Așa cum se poate observa și din ultimele date disponibile, este foarte probabil ca majoritatea turiștilor, 80%, să petreacă un sejur de o zi în parc, vizitând unul dintre obiectivele importante, de exemplu Sarmizegetusa sau Peștera Bolii, și plecând mai departe, fără a se caza în zona parcului. O altă concluzie a studiului ICAS este legată de modalitățile de transport. Astfel, pentru a ajunge în zona parcului 56% din turiști folosesc autoturismul personal, în timp ce 36% utilizează transportul rutier în comun, autobuz, microbuz. În ceea ce privește modul de vizitare a parcului, peste 90% au menționat mersul pe jos, ceea ce denotă un grad mare de utilizare a traseelor turistice marcate, precum și a parcurgerii pe jos a unor porțiuni de drumuri din interiorul parcului.

Din punct de vedere al cunoașterii parcului, majoritatea vizitatorilor, 80%, vin doar în tranzit, picnic în special în weekend, vizită la cetățile dacice, în interes profesional, muncitori, vizitatori la unele obiective naturale mai cunoscute - Cheile Crivădiei, Peștera Bolii.

O altă categorie sunt cei care sunt incluși în programele administrației parcului: elevi, studenți, cadre didactice, cercetători - voluntari, practicanți ai unor sporturi montane, speoturism, participanți la diferite evenimente -cercetași, speologi, iubitori de drumeții, de tradiții, obiceiuri. Există și o a treia categorie, turiști care vin atrași de evenimente locale - festivaluri, concerte - la Costești, Peștera Bolii, sau pentru evenimentele tradiționale organizate de comunitățile locale cu ocazia sărbătorilor, aceștia fiind fie rude fie prieteni ai localnicilor.

Din ultimele date de la Consiliul Județean Hunedoara, care administrează cetățile dacice, au rezultat, odată cu o mai bună organizare a vizitării sitului Sarmizegetusa Regia: bilet intrare, supraveghere, informație mai bună oferită vizitatorilor, punct informare la intrarea în zona istorică, o creștere semnificativă a numărului de vizitatori.

Astfel, această locație se detașează în mod clar față de celelalte obiective din parc, fiind vizitată în anul 2021 de peste 70.000 de turiști. Vizitatorii provin din întreaga țară, dar și din străinătate, circa 10%, intervalul de flux maxim fiind, bineînțeles în sezonul estival, în lunile iulie și mai ales august, perioada tradițională de concedii și de vacanță a elevilor și studenților. Pentru celelalte cetăți dacice care atrag vizitatorii estimăm un număr total de circa 2.000-3.000 de vizitatori anual, în special la Costești Cetățuia și Blidaru, urmată însă de Piatra Roșie, unde Fundația Dacica se implică tot mai activ, prin finalizarea construirii unei pensiuni și înființarea unui centru de cercetare, cu sală de conferințe și bibliotecă, obiectiv care a început să atragă atât turiștii obișnuiți dar mai ales să sprijine practicarea unui turism cultural, care include tururi și prezentări ale cetății Piatra Roșie și ale celorlalte cetăți dacice din parc.

Alte atracții culturale sunt bisericile și satele tradiționale. Cele mai atractive și vizitate localități sunt Cioclovina, Prihodiște, Târșia, Alunu, Federi, Fizești, Lunca. La Costești există un centru de informare turistică, la fel și la Bara și Chitid, toate aflate în gestiunea administrațiilor publice locale.

Costești este gazda a 2 evenimente anuale foarte importante - Festivalul Cultură-Natură-Istorie, la sfârșitul lunii august, cu câteva mii de participanți în fiecare an și un altul dedicat oieritului, Țurcana - Regina Munților, în luna octombrie, o adevărată bursă pentru oi și produsele derivate. De altfel, stânele din arealul parcului, Poiana Omului, Rudele, Steaua Mare, Godeanu, Muncel, constituie de asemenea un potențial de vizitare însemnat.

Al doilea obiectiv ca număr de vizitatori este Peștera Bolii, unde, în anul 2020 s-au înregistrat 15.000 de vizitatori Turnul Crivădiei, aflat în aceeași zonă, în imediata vecinătate a DN 66, constituie, de asemenea, o atracție al cărei potențial este mult mai mare decât cel arătat de numărul actual de vizitatori.

Alte obiective naturale care atrag vizitatorii sunt cheile din zona calcaroasă a parcului, în special Cheile Băniței și Cheile Crivădiei, care se pot parcurge ușor, fără echipament special, în timp ce Canionul Jgheabului atrage amatorii de canyoning. De asemenea, Valea Streiului, constituie în sine o zonă cu potențial de vizitare, prin sălbăcie și prin peisajele deosebite, în special înspre zona de obârșie.

Peșterile din parc constituie importante atracții potențiale, însă, datorită încadrării în clasa de protecție și, în cele mai multe cazuri, morfologiei acestora practicarea unui turism

destinat vizitatorilor obișnuiți nu este posibilă. Peșterile, în alte zone din țară, acolo unde sunt deschise vizitatorilor și au amenajări pentru vizitare corespunzătoare, constituie o importantă atracție, având fluxuri importante de turiști, și constituind și o importantă sursă de venituri pentru administratori, custozi sau comunitățile locale. Deocamdată, peșterile sunt importante doar pentru realizarea unui turism specializat, speologic, care are un număr de practicanți și un impact mult mai redus.

În ceea ce privește cazarea, din datele administrației parcului, din totalul vizitatorilor, sub 10% folosesc facilitățile, pensiunile, din comunitățile locale.

La capitolul cheltuieli pe perioada vizitei, estimările efectuate prin studiile menționate arată că turiștii, în majoritate, își permit să cheltuiască în jur de 50 lei pe zi exceptând cheltuielile de cazare.

Un aspect important al structurii vizitării în PNGMC îl constituie proporția relativ scăzută a turiștilor străini. Totuși, având în vedere existența cetăților dacice, cu renume internațional, este foarte probabil ca în viitorul apropiat numărul acestora să crească. Numărul de vizitatori în parc este în creștere și implicit impactul potențial asupra zonelor naturale ale parcului va crește în următorii ani dacă nu se implementează măsuri coerente de informare - educare a vizitatorilor și dirijare a fluxului turistic.

Destinația Ecoturistică Țara Hațegului - Retezat include parțial Parcul Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina. Destinația a fost constituită în baza unui parteneriat format din instituții și unități implicate în domeniul turismului, protecției mediului, învățământului și administrației publice locale și centrale.

Analizând fluxurile de vizitatori ai parcului natural, se poate concluziona că acestea se focalizează pe mai multe sectoare care conțin atracții turistice, putând fi împărțite din punct de vedere al numărului actual de vizitatori în 2 zone principale și 3 zone secundare, accesul către acestea fiind realizat din DN 66. Zonele principale sunt Costești, Grădiștea de Munte și cetatea Sarmizegetusa Regia în nordul parcului și Peștera Bolii - Turnul Crivadiei în zona de sud. Zonele secundare sunt constituite de două areale carstice - zona Cioclovina - Luncani, zona Cheile Băniței și Crivadiei și de zona Baru - Valea Streiului.

Un aspect important de analizat pentru planificarea activității de vizitare este **durata vizitei în parc**: 70% din turiști stau o zi sau mai puțin, 30% între două și cinci zile, așa cum reiese din studiile menționate.

Cel mai mare număr de vizitatori ai Parcului Natural se înregistrează în perioada mai-octombrie, iar în cadrul săptămânii în week-end, **vizitarea având în PNGMC un preponderent**

caracter de week-end, dar și o creștere semnificativă în lunile iulie și august, în perioada concediilor și vacanțelor școlare.

Accesul, serviciile de cazare și infrastructura de vizitare

După cum a fost subliniat anterior, majoritatea turiștilor sosesc în zonă utilizând transportul auto, fie cu automobile personale, fie cu mijloace de transport în comun, și de aceea rețeaua de drumuri din zonă este foarte importantă. Există atât drumuri publice, naționale, județene sau comunale, cât și drumuri forestiere, care facilitează accesul turiștilor în interiorul parcului, la obiectivele turistice naturale sau culturale.

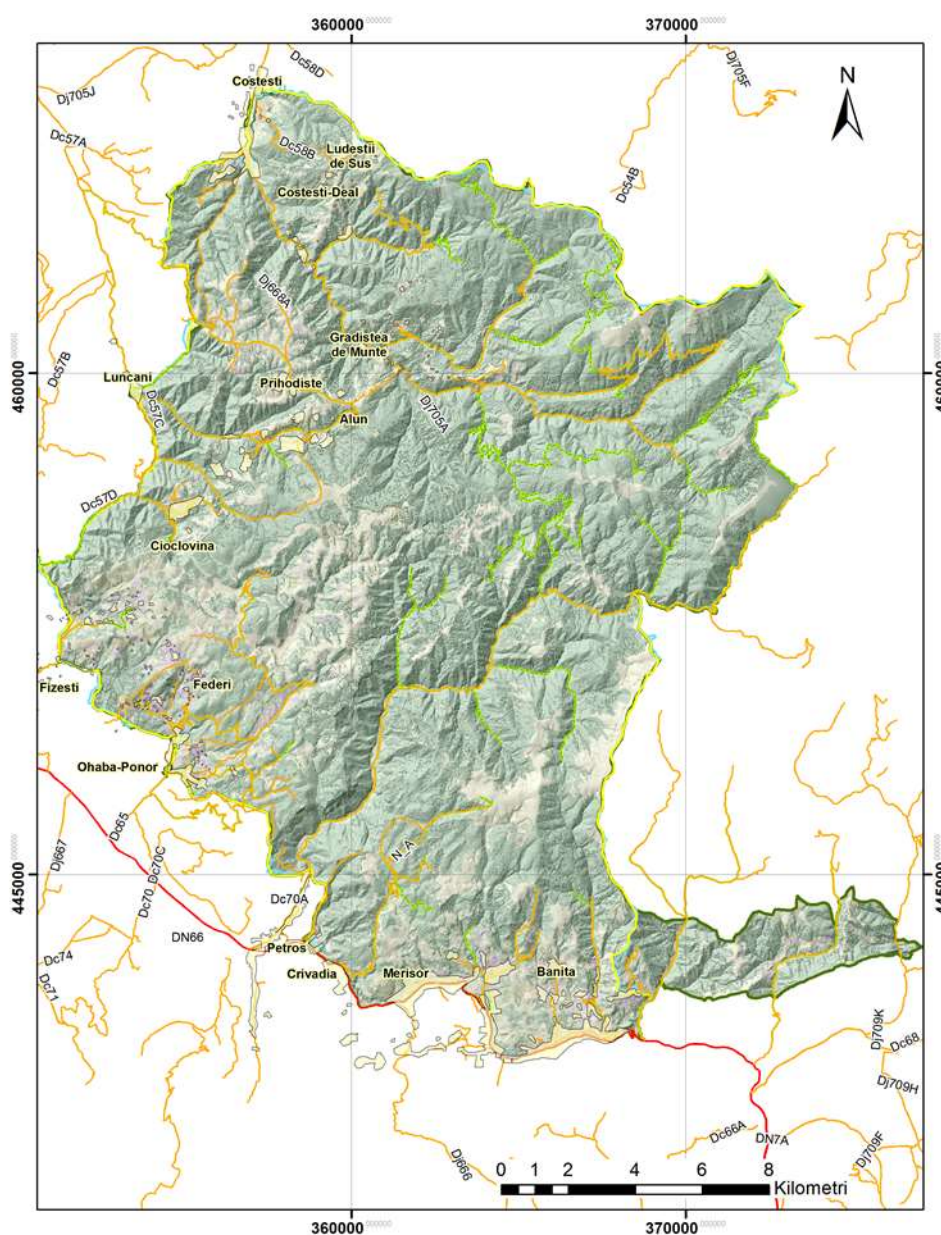

Figura 4: Principalele zone de acces în PNGMC

Accesul în parc se poate face prin patru direcții, Depresiunea Orăștiei, Depresiunea Hațegului, Valea Jiului și dinspre vârful Șureanu. Accesul se poate face pe calea ferată sau pe drumurile auto publice sau forestiere. Principalele zone de intrare în parc sunt dinspre DN 7 prin Orăștie și Costești pentru zona Sarmizegetusa și din DN 66, pentru celelalte zone de interes turistic, intrările făcându-se prin punctele Măgureni, Boșorod, Pui, Ponor, Baru, Crivadia și văile Streiului și Băniței.

Din Orăștie, Hațeg și Petroșani există mai multe căi de acces în parc. Transportul în comun este asigurat de firme private locale în zona Orăștie-Costești și Petroșani-Hațeg. În Valea Jiului se ajunge:

- dinspre Deva, pe DN66, Deva - Simeria - Hațeg - Pui - Petroșani;
- dinspre Tg. Jiu, tot pe DN66, Tg. Jiu - Filiași - Petroșani.

Din Petroșani există mai multe căi de acces în parc:

- Petroșani – Peștera Bolii, pe DN66 pâna la Bănița;
- Petroșani - Bănița- Crivadia, pe DN6;
- Petroșani - Bănița – Baru, pe DN66, urmat de drumul forestier de pe Valea Streiului.

În Depresiunea Hațegului se poate ajunge:

- dinspre Deva, pe DN66 Deva - Simeria – Hațeg;
- dinspre Sibiu, pe A1 Sibiu - Simeria Veche - E79 Simeria Veche – Hațeg;
- dinspre Caransebeș, pe DN68 Caransebeș - Hațeg.

Din Hațeg există mai multe căi de acces în parc:

- Hațeg - Pui - Ohaba - Ponor pe DN66;
- Hațeg - Pui - Galați - Fizești pe DN66;
- Hațeg - Călan - Boșorod - Lunca pe DN66; din Boșorod drumul este nemodernizat.

În Depresiunea Orăștie se poate ajunge:

- dinspre Deva, pe A1 DN7 Deva - Simeria - Orăștie
- dinspre Sebeș, pe A1 sau DN 7 Sebeș-Orăștie;

Din Orăștie exista o singură cale de acces în parc: Orăștie-Costești pe DJ705.

Accesul pe calea ferată se poate face prin stațiile Orăștie, Simeria, Călan, Subcetate, Pui, Baru Mare, Bănița și Petroșani, de unde, după caz, se pot prelua alte mijloace de transport în comun către localitățile din arealul parcului.

Circa 70% dintre vizitatori intră în zona nordică, dinspre Orăștie către cetatea Sarmizegetusa și la evenimentele organizate la Costești, în timp ce în zona sudică Peștera Bolii atrage circa 15% din vizitatori, restul de 15% împărțindu-se între celelalte zone de interes turistic din parc.

Pe teritoriul parcului există drumuri comunale și forestiere care asigură legătura între localitățile din parc precum și accesul auto pe văile principale, de exemplu Valea Streiului.

Traseele turistice marcate și omologate, conform Salvamont Hunedoara, sunt prezentate în tabelul de mai jos, fișele descriptive ale fiecărui traseu fiind prezentate în Anexa 1.

Tabelul 3: Trasee turistice omologate din PNGMC

Denumire traseu	Marcaj	Timp [h]
Ohaba Ponor – Cheile Șura Mare – Peștera Ponorici – Peștera Cioclovina – Lunca Boșorod	Bandă Roșie	7-8
Baru – Valea Streiului – Vârful Lola – Vârful Bulzu – Vârful Porumbelu Mare	Bandă Roșie	7-8
Costești – Valea Grădiștei – Dealul Grădiștei – Cetatea Sarmizegetusa Regia – Vârful Muncel – Vârful Godeanu	Cruce Roșie	10-11
Costești – Cetatea Blidaru – Leurdana – Târșă – Poiana Omului – Vârful Rudii – Culmea Meleia – Vârful Tâmpu – Șaua Steaua Mare – Vârful Godeanu	Banda Albastră	14-15
Podul Gerosu – Dealul Muncelului – Cetatea Fețele Albe – Valea Albă	Triunghi Albastru	3-31/2
Grădiștea de Munte - Prihodiște - Poiana Omului - Cetatea Piatra Roșie -Valea Roșia - Cioclovina - Peștera Cioclovina	Triunghi Roșu	7-8

Există deja câteva unități de cazare în localitățile din vecinătatea și din interiorul parcului, pensiuni sau moteluri, acest tip de facilități fiind în plină dezvoltare, unele asigurând și spații de campare. Câteva dintre aceste facilități sunt redată în tabelul de mai jos.

Tabelul 4: Facilități de cazare din PNGMC

Nume	Localitate	Calitatea cazării	Camere	Locuri de cazare
Pensiunea Blidaru	Costești	2 margarete	4	12
Pensiunea Roua	Costești	2 margarete	6	15
Pensiunea Popasul Dacilor	Costești	3 margarete	9	20
Pensiunea Istrate	Costești	1 margaretă	5	15
Pensiunea Cotiso	Costești	3 margarete	8	16
Centru de Agrement pentru Tineri	Costești	-	22	66
Casa Bunicii	Costești	3 margarete	4	8
Casa Aliadi	Costești	2 margarete	3	6
Casa Sargetia	Costești	3 margarete	8	20
Pensiunea Monica	Costești	2 margarete	9	20
Camping Costești	Costești			50
Pensiunea Sarmisegetuza	Grădiștea de Munte	2 margarete	9	30
Pensiunea Drăgan	Bănița	2 margarete	4	9
Pensiunea La Nicolae	Bănița	2 margarete	16	32
Pensiunea Hanul Boleștilor	Baru	2 margarete	17	36
Motel Petronius	Baru	2 margarete	8	20
Campusul Dacica - cabana mare	Bosorod - Alun	3 margarete	8	16
Campusul Dacica - camping	Bosorod - Alun	2 margarete	5	15

Activitățile de vizitare și de informare și conștientizare a vizitatorilor cu privire la aria protejată sunt îngreunate mult din cauza inexistenței infrastructurii specifice – centre de vizitare, puncte de informare, trasee tematice, în special în zonele cu aflux mare de turiști. Cu

excepția panourilor instalate de administrația parcului, a locului de campare Valea Albă, a panourilor instalate prin proiectul finanțat de POS Mediu, a trei trasee tematice - în zonele Cioclovina, Federi și Grădiștea de Munte - și a punctului de informare de la Bănița realizate în cadrul unor proiecte MOL România și Fundația pentru Parteneriat, nu există alte facilități de informare a vizitatorilor specifice ariei protejate.

Din activitatea practică a administrației parcului, reiese că lipsa de informare a vizitatorilor este principala cauză a problemelor legate de vizitarea parcului - nerespectarea regulilor de vizitare prevăzute în regulamentul parcului, abandonarea de deșeuri, accesul cu autovehicule și ATV-uri pe drumurile forestiere precum și în afara drumurilor, colectarea de specii de plante, camparea și aprinderea focului în zone nepermise, deranjarea liniștii faunei prin accesul în grupuri mari gălăgioase, depășirea numărului acceptabil de vizitatori în unele zone sensibile din punct de vedere al biodiversității, pătrunderea neautorizată în unele peșteri. Lipsa unor centre de vizitare, puncte de informare funcționale se face simțită în rândul celor ce vizitează PNGMC.

În zonele menționate ca fiind de maxim interes turistic există o mare cerere privind informarea privind vizitarea parcului. **Având în vedere și interesul deosebit de a realiza educarea vizitatorilor, în vederea promovării unei vizități responsabile, este necesară amenajarea centrului de vizitare de la Costești, a punctelor de informare de la Baru și Boșorod, instalarea unor panouri informative în punctele importante din punct de vedere turistic, precum și realizarea unor trasee tematice.**

Descrierea impactului produs la nivelul ariei protejate și în vecinătatea acesteia de activitățile turistice

PNGMC cuprinde o zonă relativ întinsă, cu zone ușor accesibile, specială, cu un număr de aspecte legate de turism pe care strategia de vizitare trebuie să le ia în calcul. Sunt probleme legate de biodiversitatea din zonă și de potențiala presiune pe care vizitatorii o exercită asupra acesteia, în special în zonele de concentrare de la Sarmizegetusa sau Peștera Bolii. De asemenea sunt probleme interne turismului, cum ar fi lipsa amenajărilor pentru conștientizare, numărul destul de redus de facilități de cazare din comunitățile locale, și nivelul scăzut al circulației banilor proveniți din turism în comunitățile locale. O problemă importantă este legată de nevoia ca turismul să fie folosit în scopul conservării și regenerării, pentru a sprijini administrația parcului și interesele locale tradiționale, în scopul menținerii peisajelor și a comunităților, pentru a asigura suport dezvoltării infrastructurii, a serviciilor locale, inclusiv a celor de transport. Cea mai mare problemă legată de comunitățile locale, în prezent, o

reprezintă nivelul de trai scăzut. Din acest motiv este necesară informarea - educarea membrilor comunităților locale în vederea dezvoltării unor afaceri legate de ecoturism, de oportunitățile pe care le poate oferi parcul și de importanța utilizării durabile a resurselor naturale din zonă.

Tipurile de impact pe care vizitarea parcului le poate produce sunt:

● **Pozitiv**

1. Turismul poate fi o sursă de venit importantă pentru comunitățile locale prin crearea cadrului necesar dezvoltării unor facilități de cazare sau alte servicii specifice care să producă venituri pentru comunitățile locale;
2. Crearea de locuri de muncă pentru localnici;
3. Contribuția activităților economice legate de turism la bugetele locale;
4. Dezvoltarea conștiinței privind importanța valorilor naturale și culturale;
5. Reducerea presiunilor privind utilizarea resurselor naturale - suprapășunat, exploatare forestieră, prin crearea unor surse de venituri din activități prietenoase pentru obiectivele de protecție ale parcului;
6. Creșterea importanței parcului în economia zonei;
7. Educarea copiilor din comunitățile locale cu privire la importanța conservării naturii.

● **Negativ**

1. Vizitatorii care se abat de la trasee crează poteci noi favorizând alterarea diverselor habitate sensibile, tulbură liniștea speciilor de animale;
2. Abandonarea de deșeuri de către vizitatori poluează grav habitatele naturale și poate influența comportamentul faunei sălbatice;
3. Comportament de vizitare necorespunzător;
4. Activități nesustenabile desfășurate de comunitățile locale și de proprietarii de terenuri, în special cele legate de utilizarea resurselor naturale;
5. Amplasarea de diferite construcții care nu respectă arhitectura tradițională, tendința de amplasare a acestora în apropierea zonelor cu peisaje naturale nealterate;
6. Poluarea și alterarea cadrului natural prin accesul necontrolat cu autovehicule personale, incluzând autovehicule de teren, motociclete și ATV-uri;
7. Culegerea neautorizată de plante sau colectarea de exemplare de faună, inclusiv de specii de importanță conservativă națională și/sau europeană;
8. Deranjarea coloniilor sau exemplarelor de lilieci prin pătrunderea neautorizată în peșteri;

9. Vandalizarea facilităților turistice instalate pe traseele de vizitare, la locurile de campare și popas;
10. Camparea și aprinderea focului în zone unde aceste activități nu sunt permise duce la poluarea ecosistemelor, creșterea riscului de incendii și tulburarea vieții sălbatice;

Identificarea tendințelor diverselor segmente de vizitatori ce vin fără o promovare specială și/sau atrași prin politica administrației ariei protejate sau de sectorul de afaceri din turism

Numărul de vizitatori care vin atrași de cetățile dacice, în special de Sarmizegetusa, este în creștere de la un an la altul, mai ales datorită îmbunătățirii facilităților de vizitare de la situl istoric. Este probabil să se producă în continuare o creștere a numărului de vizitatori de aici.

Vizitatorii care vin la Peștera Boliu, în număr de circa 15.000 în prezent, sunt atrași de frumusețile naturale, de ineditul vizitării unei asemenea cavități naturale dar și de informațiile oferite și de amenajările realizate în peșteră. Un alt factor important este accesul ușor și amplasarea peșterii în vecinătatea DN 66. Și aici probabil că numărul de vizitatori o să crească în următorii ani.

Vizitatorii care preferă activitățile de campare și picnic preferă facilități turistice specifice în zonele de campare, impactul negativ pe care îl produc în prezent este caracterizat prin accesul cu autovehicule în zonele restricționate, lăsarea de deșeuri, aprinderea focurilor în zone nepermise.

Vizitatorii care doresc să practice excursii cu ghid își doresc accesarea unor zone sălbatice cu peisaje naturale și diverse specii de faună și floră și doresc să interfereze cât mai puțin cu alți vizitatori.

Vizitatorii care stau mai mult de 3-4 zile își doresc existența mai multor posibilități de petrecere a timpului liber în zona parcului.

Un segment important îl constituie cicliștii, cei care preferă plimbările cu bicicletele tip mountainbike, al căror număr este în continuă creștere în toată România. Numărul de biciclete de teren comercializate la noi în țară este de asemenea în continuă creștere, însă amenajările și signalistica destinate acestei activități trebuie îmbunătățite.

3.4. Analiza SWOT

În scopul înțelegerii cât mai complete a contextului ariei protejate ca destinație de recreere și turism și pentru identificarea potențialelor valori specifice/unice și analizarea

posibilităților de vizitare a acestora fără afectarea obiectivelor de conservare ale ariei naturale protejate s-a efectuat o analiză SWOT a fenomenului de vizitare. Astfel, se poate sintetiza și discerne asupra aspectelor mai importante ale fenomenului de vizitare prin prisma dezvoltării turismului în PNGMC.

Punctele tari

1. Existența în interiorul parcului a unor monumente istorice de valoare națională și internațională, incluse în patrimoniul UNESCO - Sarmizegetusa Regia, Costești, Blidaru, Pietra Roșie, Bănița;
2. Existența unor localități cu arhitectură tradițională și cu obiceiuri folclorice bine conservate;
3. Prezența fenomenelor carstice complexe, chei și peșteri de mare valoare speologică - Tecuri, Peștera Bolii, Ponorici, Cioclovina Uscată, Șura Mare;
4. Existența unei faune bogate: carnivore mari - urși, lupi și râși, ierbivore - cerbi, căprioare, precum și a unei populații importante de păsări răpitoare;
5. Vegetație forestieră variată, pajiști - fânețe și pășuni;
6. Trasee marcate ce pot îndruma turiștii la obiectivele turistice principale;
7. Existența unei rețele de drumuri comunale și forestiere în interiorul parcului.

Punctele slabe:

1. Lipsa unor elemente cheie în infrastructura specifică turismului, incluzând informarea și interpretarea - centre de vizitare, puncte de informare,
2. Caracterul haotic al turismului în PNGMC la ora actuală și impactul ridicat asupra biodiversității;
3. Neimplementarea strategiilor la nivel zonal și național care să asigure promovarea ecoturismului în ariile protejate;
4. Dezvoltarea insuficientă a transportului în comun;
5. Gradul scăzut de folosire a facilităților de cazare din comunitățile locale de către vizitatorii PNGMC;
6. Numărul redus de programe de vizitare mai complexe care să atragă diverse categorii de vizitatori în excursii organizate pe trasee auto-interpretative, tematice sau în excursii cu ghid;
7. Nivelul scăzut al cheltuielilor făcute de vizitatori în zonă;
8. Fonduri insuficiente pentru dezvoltarea unui program complex de management al vizitării;

9. Insuficiența agenților de turism specializați care să promoveze produse ecoturistice;

10. Inexistența unui sistem financiar care să asigure întoarcerea unor venituri obținute în urma fenomenului de vizitare pentru conservarea naturii în PNGMC.

Oportunități:

1. Dezvoltarea ecoturismului pe plan internațional;
2. Posibilitatea vizitatorilor internaționali de a contribui mai mult la revenirea economiei locale și la finanțarea parcului;
3. Existența unor nuclee de ecoturism în apropierea PNGMC – Parcul Național Retezat, Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului și Parcul Național Defileul Jiului,
4. Valorificarea activităților tradiționale - cositul, păstoritul, olăritul; ele pot constitui un spectacol pentru turiști;
5. Obținerea unor venituri din ecoturism;
6. Promovarea produselor naturale în vederea dezvoltării economice a zonei - brânză, caș, miere, lapte;
7. Amenajarea unor centre și puncte de informare turistice prin implicarea autorităților locale;
8. Implicarea elevilor și tinerilor în activitățile de promovare și valorificare a parcului;
9. Amplasarea unor puncte de observare a peisajului, faunei;
10. Punerea în valoare a evenimentelor tradiționale locale;
11. Posibilitatea de a încheia parteneriate cu autoritățile pentru turism;
12. Creșterea interesului pentru activități recreative în aer liber;
13. Dezvoltarea industriei turistice și alimentare locale;
14. Existența de nișe pentru dezvoltarea unor produse turistice cu impact redus asupra mediului, specifice ecoturismului sau cu caracter mai general;
15. Noi posibilități de marketing, în special pe internet, care permite accesul pe piețe internaționale aflate în căutare de noi destinații turistice la costuri reduse;
16. Rolul parcului în promovarea și managementul ecoturismului prin activități proprii și prin intermediul parteneriatelor.
17. Includerea parțială a Parcului Natural Grădiștea Muncelului - Cioclovina în cadrul Destinației Ecoturistice Țara Hațegului - Retezat.

Pericole, amenințări privind vizitarea PNGMC:

1. *Pericole și amenințări externe fenomenului de vizitare*, care indirect pot duce la restrângerea drastică a interesului vizitatorilor - deteriorarea cadrului natural:

- a. Lipsa fondurilor în vederea conservării zonei istorice poate duce la degradarea monumentelor;
- b. Dezvoltarea unor activități economice cu impact negativ asupra mediului;
- c. Lipsa implicării comunităților în conservarea și păstrarea tradițiilor duce la dispariția multor obiceiuri;
- d. Dezvoltarea haotică a infrastructurii generale poate avea un impact negativ asupra turismului prin distrugerea unor zone de mare importanță;
- e. Construcțiile necontrolate și care nu țin cont de aspectul tradițional al zonei;
- f. Alterarea zonelor naturale prin diverse activități de dezvoltare;
- g. Exploatarea resurselor naturale fără un regim strict de control
- h. Menținerea în starea actuală precară a unor căi de acces către parc.

2 . *Factori interni fenomenului de vizitare:*

- a. Dezvoltarea turismului de masă prin creșterea numărului de vizitatori în grupuri neorganizate;
- b. Nerespectarea traseelor desemnate pentru fluxul turistic;
- c. Creșterea cantităților de deșeuri rămase în urma vizitatorilor și lipsa unui sistem adecvat de colectare și transport a acestora;
- d. Camparea aleatorie în zone sensibile din punct de vedere al biodiversității;
- e. Creșterea necontrolată a numărului și aspectul acomodărilor turistice;
- f. Apariția acomodărilor ne-tradiționale sau defectuos proiectate;
- g. Eventualul eșec de a aduce infrastructura specifică vizitării la nivel european va duce la pierderea interesului pentru ecoturism;
- h. Instalarea unui sistem de măsuri prea restrictive privind conservarea biodiversității prin închiderea unor trasee turistice poate genera atitudini negative din partea vizitatorilor.

La nivelul infrastructurii specifice turismului se simte în primul rând lipsa unui sistem informativ - centre de vizitare, puncte de informare, panouri informative, hărți detaliate cu informații complementare. Tot la acest capitol menționăm lipsa unei baze de date foarte precise și lipsa unor ghiduri aferente cu toate facilitățile de cazare autorizate de autoritatea centrală ce răspunde de turism, în zonele adiacente parcului. În al doilea rând lipsa sau caracterul impropriu al unor facilități turistice cum ar fi campinguri, cabane, pensiuni favorizează dezvoltarea unui

turism dezorganizat și reduce atractivitatea pentru vizitatori străini. De asemenea este absolut necesară existența unui sistem de informare - educare care pornind de la centrele și punctele de informare, să producă experiențe educative în natură - poteci tematice.

Una din cauzele cele mai importante aspecte care generează caracterul impropriu al unor facilități turistice este lipsa mijloacelor financiare.

În ultimii ani s-a constatat la nivel mondial o creștere remarcabilă a volumului de turiști care preferă să practice ecoturismul în zone naturale nealterate. Aceștia optează pentru vizionarea unor peisaje, vizualizare păsări, obiceiuri tradiționale, plante deosebite, păduri virgine sau habitatele animalelor sălbatice pe care nu le pot vedea decât în aceste zone. Desigur aceste tendințe internaționale favorizează dezvoltarea turismului în ariile protejate din România.

Există oportunitatea încheierii de parteneriate în vederea dirijării grupurilor organizate de turiști și către viitoarele centre de vizitare sau puncte de informare ale Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina, în vederea informării și educării acestora cu privire la importanța ariilor naturale protejate și a capitalului natural. Se pot, de asemenea, realiza programe comune cu ariile protejate din vecinătate, în special cu Parcul Național Retezat și cu Geoparcul Dinozaurilor Țara Hațegului, în scopul realizării unor circuite integrate cu turiștii interesați de zonele montane, carstice, culturale.

4. VIZIUNEA ȘI OBIECTIVELE PLANULUI DE VIZITARE

4.1. Viziunea

Parcul Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina - arie naturală protejată de interes național, european și mondial, refugiu pentru natura sălbatică, pentru valorile culturale istorice și tradiționale și loc de recreere pentru vizitatori informați și educați.

4.2. Obiective

Obiectiv general: Păstrarea valorilor naturale și umane care au dus la înființarea Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina - factor determinant în păstrarea mediului natural nealterat și în realizarea unei dezvoltări durabile.

Principalele **obiective specifice** în domeniul turistic sunt:

1. Completarea infrastructurii de vizitare, realizarea unui centru de vizitare ce include și un ecomuzeu și a unor puncte de informare în zone cu afluență mare de vizitatori, trasee tematice, puncte de belvedere și altele asemenea.
2. Elaborarea, publicarea și valorificarea de materiale cu informații specifice pentru turiști și implementarea unui cod de conduită pentru turiști.
3. Întreținerea traseelor turistice omologate, a marcajelor și semnelor specifice.
4. Realizarea unui sistem eficient de informare/avertizare cu privire la regulile de vizitare a PNGM-C, campare, parcare.
5. Refacerea/înființarea/aprobarea locurilor de campare, a traseelor turistice și tematice și a unor panouri informative la locurile de acces în parc.
6. Reglementarea accesului vizitatorilor în zona de protecție integrală și în peșterile vizitabile.
7. Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora.
8. Promovarea de noi puncte de atracție, evidențierea lor pe hărțile turistice și promovarea lor în programele turistice.

Capacitatea de suport a ecosistemelor capătă în cazul ariilor protejate o importanță deosebită, scopul principal al existenței acestora fiind conservarea biodiversității. Zonarea din punct de vedere al vizitării este un factor important în păstrarea valorilor naturale și umane neschimbate și pentru dezvoltarea durabilă a zonei. Zonarea poate fi folosită atât pozitiv cât și negativ. Astfel vizitatorii pot fi încurajați să meargă în zone care sunt fizic sănătoase, robuste și unde pot contribui la economia locală și la fondurile de conservare ale parcului. Vizitatorii

pot fi de asemenea descurajați în vizitarea unor zone fragile și a unor zone unde nu contribuie la fondurile de conservare și nici la economia locală.

Punctele de interes turistic din parc sunt rezultanta unei combinații de peisaje, biodiversitate, situri istorice, posibilități de recreere activă și activități tradiționale. În timp ce existența unor zone naturale cu peisaje deosebite este binecunoscută iar zonele sudică și nordică ale parcului sunt foarte populare, datorită existenței cetății Sarmizegetusa Regia și a Peșterii Boli, în parc există de fapt mult mai multe atracții pentru vizitatori. Unul din scopurile prezentei strategii este de a îmbunătăți informarea vizitatorilor celor 2 zone despre valorile naturale ale parcului, de a spori interesul pentru alte atracții.

Copiii din zona parcului precum și cei care însoțesc vizitatorii constituie un element important în activitatea de conștientizare. Toată infrastructura și exponatele care vor fi realizate vor ține cont de acest aspect.

Este necesară suprapunerea rezultatelor monitorizării activităților turistice pe hărțile unde se evidențiază evoluția anuală a indicatorilor biodiversității. Se va putea face astfel corelarea între intensitatea activităților turistice și unele semnale de alarmă la nivelul populațiilor speciilor de floră și faună și a habitatelor.

Transformarea treptată a PNGMC într-o **destinație eminent ecoturistică** se va realiza prin reducerea caracterului dezorganizat al turismului, reducerea cantităților de deșeuri din parc, rezolvarea problemelor generate de interferența cu viața sălbatică, rezolvarea campărilor neautorizate, limitarea accesului cu mijloace individuale motorizate la drumurile publice și la unele drumuri forestiere, promovarea produselor ecoturistice și a actorilor implicați în ecoturism, implicarea autorităților locale și realizarea unui management performant al parcului natural.

Pentru realizarea acestui obiectiv, este necesară aplicarea unui complex de măsuri:

- Încurajarea vizitatorilor pentru folosirea ghizilor specializați, atragerea unui număr mai mare de vizitatori în parc în excursii organizate cu ghizi, inclusiv în afara sezonului de vârf;
- Perfecționarea activității parcului în lucrul cu comunitățile locale și cu vizitatorii în vederea realizării unei dezvoltări durabile a zonei și promovării stilului de viață și produselor tradiționale;
- Cooptarea facilităților turistice din zona parcului în sisteme de parteneriate pentru vizitarea PNGMC și pentru realizarea unor venituri - pe bază contractuală pentru promovarea pe site de pildă - care să poată fi folosite pentru îmbunătățirea activităților de conservare;

- Realizarea infrastructurii și a sistemului de informare și educare a vizitatorilor în PNGMC în spiritul responsabilității față de natură;
- Îmbunătățirea infrastructurii specifice ecoturismului - locuri de campare, parcări, locuri de popas, poteci tematice;
- Instruirea continuă a personalului administrației parcului și a partenerilor implicați în fenomenul de vizitare a parcului.

5. TEME ȘI ACTIVITĂȚI

În vederea îndeplinirii obiectivelor stabilite în cadrul strategiei de vizitare, sunt necesare implementarea următoarelor teme și activități:

Tema I: Zonarea din punct de vedere al recreerii și turismului

În urma analizării zonării parcului din punct de vedere al conservării, în funcție de situația actuală și tendințele fluxului turistic, precum și cu obiectivele stabilite de strategie, propunem următoarea zonare a parcului din punct de vedere turistic:

Zone cu caracter istoric

Sunt cuprinse zonele de un deosebit interes istoric pentru cetățile Sarmizegetusa Regia, Costești Cetățuia, Blidaru, Fețele Albe, Piatra Roșie și Bănița, care sunt administrate de Ministerul Culturii sau de către Consiliul Județean Hunedoara, precum și Turnul Crivadiei din vecinătatea DN 66. În aceste zone administrația parcului trebuie să colaboreze cu autoritățile din domeniul cultural pentru a realiza o sinergie între obiectivele de interes cultural și cele de interes natural, încercând împreună cu comunitățile locale să se atragă vizitatorii și către obiectivele naturale, precum și pentru a petrece un timp mai îndelungat în interiorul sau în vecinătatea parcului, contribuind astfel la crearea de oportunități de oferte de servicii și de creare de venituri pentru comunitățile locale.

Zone naturale cu vizitare

În aceste zone este permisă vizitarea și activitățile de drumeție cu respectarea regulilor de vizitare din regulamentul parcului. Aceste zone sunt de 2 categorii:

a. zone naturale de o valoare deosebită, incluse în zona de protecție integrală, în special în zonele carstice ale parcului, în partea de vest și sud, și care conțin și cele mai importante peșteri - zonele Cioclovina, Ponor, Șura Mare, Strei - Tecuri, Jigoru și Bănița, zona Vârfului. Această zonă cuprinde și cheile calcaroase ale Crivadiei și Băniței.

b. peșteri - se impune aici o analiză realizată pentru a examina oportunitatea ca anumite porțiuni de peșteri să poată fi deschise vizitatorilor - Bolii, Cioclovina, Tecuri, Gaura Oanei, Izvorani, Șura Mică.

Se vor promova măsuri de încurajare a excursiilor cu ghid, se vor promova potecile tematice care se vor instala de către administrația parcului.

Zone de picnic și campare

Existența acestor zone, cu caracter mult mai bine organizat este o condiție absolut necesară consacării PNGMC ca destinație ecoturistică. Principalele puncte de campare și picnic vor fi în continuare în special în zona Costești, pe văile Strei și Grădiște, dar și în punctele unde asemenea facilități au fost deja create.

Zonele cu caracter tradițional și cu infrastructură turistică în parcul natural

Aceste zone cuprind infrastructura de cazare identificată în cadrul strategiei, precum și toată infrastructura destinată transportului. Stânele tradiționale de pe teritoriul parcului sunt și ele incluse în aceste zone.

Aceste areale presupun o atenție deosebită din partea administrației parcului și necesită activități de informare-educare a proprietarilor de construcții, precum și exercitarea unui control real al respectării condițiilor de protecția mediului. Este, de asemenea, de dorit adaptarea de către autoritățile publice locale a regulamentelor de urbanism în vederea păstrării arhitecturii tradiționale, precum și pentru păstrarea în procent cât mai mare a folosințelor tradiționale a terenurilor.

Este necesară cooptarea proprietarilor de facilități de cazare în parteneriate cu administrația parcului.

Alte zone/trasee/poteci cu opțiuni multiple pentru activități în aer liber

Activitățile vizate sunt cicloturism, drumeție, schi tură, în afara traseelor de drumeție care sunt deja marcate și omologate, și care pot fi utilizate și pentru schiul de tură. Administrația parcului urmează să identifice trasee pe care se vor putea desfășura activități de cicloturism și turism ecvestru, cum ar fi de exemplu drumurile forestiere, precum și trasee/activități culturale în interiorul sau vecinătatea ariei protejate menite să stimuleze economia locală bazată pe turism și să redirecționeze vizitatorii în zone mai puțin sensibile din punct de vedere al conservării. Deplasarea turiștilor pe biciclete va trebui să fie încurajată de către administrația parcului, având în vedere că această modalitate de deplasare este cea mai potrivită pentru condițiile date, făcându-se fără zgomot, poluare sau afectarea drumurilor. Ca și trasee pentru cicloturism au fost identificate 2 posibile rute, prima fiind pe traseul Costești, Târșea, Prihodiște, Valea Grădiștei, Costești iar cea de-a doua pe Valea Streiului.

Zone pentru sporturi extreme

Sunt constituite din zonele în care se poate practica canyoning-ul - Cheile Jgheabului sau escalada - zonele Cioclovina și Taia.

Zone de oprire temporară

Sunt constituite de-a lungul căilor de acces auto, în special DN 66 și DJ 705A Costești – Sarmizegetusa Regia.

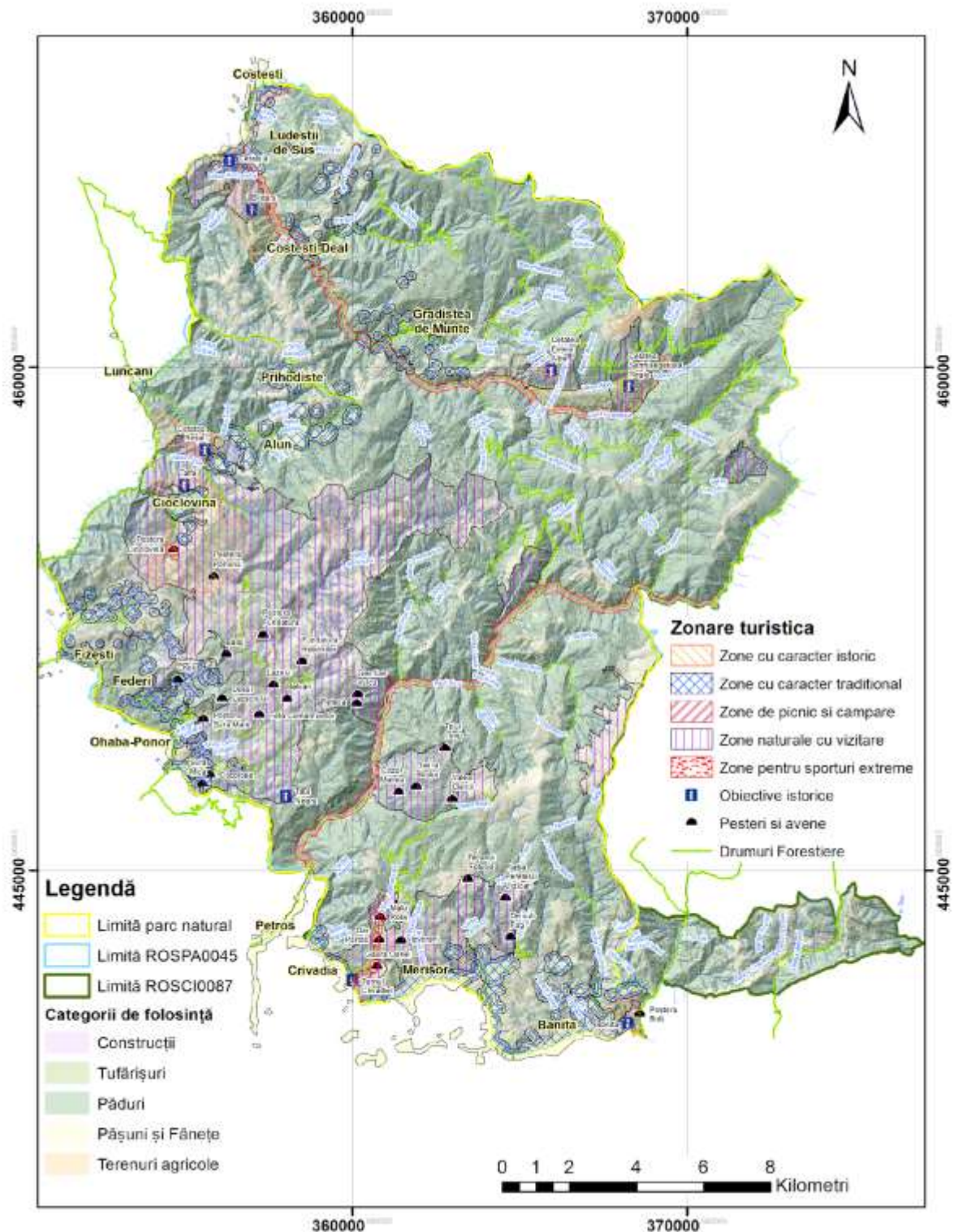

Figura 5: Zonarea PNGM din punct de vedere turistic

Această zonare a ariei naturale protejate din punct de vedere al vizitării este o rezultantă a suprapunerii zonelor de management ale ariei naturale protejate și a limitărilor privind

activitățile turistice generate de aceasta cu atracțiile turistice identificate, cu tipurile de activități și de experiențe de vizitare posibile pentru vizitatori.

Tema II: Planul de informare și interpretare:

Planul de informare și interpretare este redat în tabelul de mai jos.

Tabelul 5: Planul de informare și interpretare

Zonă	Teme de interpretare	Tehnici de interpretare	Infrastructura necesara pentru interpretare si activități
Zone cu caracter istoric	Cetățile dacice și armonia cu natura în trecut și în prezent; Integrarea cetăților dacice în parcul natural și măsuri de management; Utilizarea resurselor naturale de către populația locală;	Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri, pagina internet; Personală - instruirea personalului administratorului, prezentări la centrul de vizitare, punctele de informare;	Parteneriate cu autoritățile de management ale monumentelor; Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora; Realizare centru de vizitare și puncte de informare; Confecționare și amplasare de panouri: -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne.
Zone naturale cu vizitare	Speciile și habitatele din parc; Importanța conservării naturii; Importanța utilizării durabile a resurselor naturale și a păstrării tradițiilor culturale.	Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri, pagina internet, trasee tematice;	Controlul periodic asupra fluxului de vizitatori; Monitorizare permanentă a turiștilor; Realizare centru de vizitare și puncte de informare; Confecționare și amplasare de panouri:

		<p>Personală - instruirea personalului parcului și a ghizilor parteneri, prezentări la centrul de vizitare, punctele de informare</p>	<p>-de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare;</p> <p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne; Întreținerea traseelor; Însoțirea, ghidarea și supravegherea turiștilor; Analiza oportunității amenajării unor peșteri pentru vizitare;</p>
<p>Zone de picnic și campare</p>	<p>Speciile și habitatele din parc; Importanța conservării naturii; Importanța utilizării durabile a resurselor naturale și a păstrării tradițiilor culturale; Principalele monumente istorice din parc;</p>	<p>Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri, pagina internet, trasee tematice;</p>	<p>Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri: -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare;</p> <p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne; -Parteneriate cu administratorii de terenuri;</p>

<p>Zonele cu caracter tradițional și cu infrastructură turistică în parcul natural</p>	<p>Importanța utilizării durabile a resurselor naturale și a păstrării tradițiilor culturale; Speciile și habitatele din parc; Importanța conservării naturii; Principalele monumente istorice din parc;</p>	<p>Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri, pagina internet, trasee tematice; Personală - instruirea personalului de la centrele de informare turistică ale comunităților, prezentări la centrul de vizitare și punctele de informare;</p>	<p>Controlul periodic asupra fluxului de vizitatori; Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora; Realizare centru de vizitare și puncte de informare; Confecționare și amplasare de panouri: -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne; Parteneriate cu organizatorii de evenimente și cu Salvamont; Parteneriate cu administratorii de pensiuni, moteluri, locuri de campare permanente; Întreținerea traseelor turistice și a celor tematice;</p>
<p>Alte zone/trasee/poteci cu opțiuni multiple</p>	<p>Speciile și habitatele din parc; Importanța conservării naturii;</p>	<p>Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri,</p>	<p>Parteneriate cu Salvamont; Participarea la întreținerea traseelor, amplasarea de signalistică specifică; Confecționare și amplasare de panouri:</p>

pentru activități în aer liber	<p>Importanța utilizării durabile a resurselor naturale și a păstrării tradițiilor culturale;</p> <p>Principalele monumente istorice din parc;</p>	<p>pagina internet, trasee tematice, amenajarea și signalistica traseelor de cicloturism;</p>	<p>-de atenționare;</p> <p>-informative/documentare;</p> <p>-de conștientizare;</p> <p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne;</p> <p>Realizarea unor trasee tematice;</p>
Zone pentru sporturi extreme	<p>Speciile și habitatele din parc;</p> <p>Importanța conservării naturii;</p>	<p>Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri, pagina internet;</p>	<p>Parteneriate cu Salvamont, ONG-uri;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri:</p> <p>-de atenționare;</p> <p>-informative/documentare;</p> <p>-de conștientizare;</p> <p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, brelocuri, insigne;</p>
Zone de oprire temporară	<p>Speciile și habitatele din parc;</p> <p>Importanța conservării naturii;</p> <p>Importanța utilizării durabile a resurselor naturale și a păstrării tradițiilor culturale;</p> <p>Principalele monumente istorice din parc;</p>	<p>Non personală - materiale informative - panouri informative, de atenționare, de conștientizare, pliante, broșuri, pagina internet, trasee tematice;</p> <p>Personală - instruirea personalului de la centrele de informare turistică ale</p>	<p>Parteneriate cu autoritățile publice locale;</p> <p>Parteneriate cu administratorii drumurilor;</p> <p>Realizare centru de vizitare și puncte de informare;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri:</p> <p>-de atenționare;</p> <p>-informative/documentare;</p> <p>-de conștientizare;</p>

		comunităților, prezentări la centrul de vizitare și punctele de informare;	Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, brelocuri, insigne.
--	--	--	---

În momentul de față vizitatorii parcului beneficiază doar de informațiile oferite de pagina web a parcului, de informațiile disponibile oferite de rangerii întâlniți pe trasee, de informațiile disponibile pe hărțile, pliantele distribuite către vizitatori. Pentru cei ce ajung la sediul administrației din Deva, aici pot afla informații detaliate despre parc, hărți, sau chiar pot fi îndrumați de personalul PNGMC. Însă din cauza inexistenței unui centru de vizitare sau punctelor de informare în principalele zone de interes ale parcului nu există o modalitate sistematică de oferire de informații sau de îndrumare a turiștilor.

De asemenea, în centrul de informare turistică al primăriei Orăștioara de Sus de la Costești există o hartă a parcului pe care sunt indicate traseele turistice.

În zona Cioclovina există un traseu tematic care cuprinde 8 panouri, în zona Fundatura Ponorului există un traseu tematic care cuprinde 6 panouri, iar în zona Vârtoape există un traseu tematic care cuprinde 8 panouri.

Serviciile de ghizi sunt foarte puțin dezvoltate, lipsește sistemul informațional care să facă legătura între doritorii de excursii și ghizi, activități sporadice fiind realizate în câteva peșteri sau în Cheile Jgheabului. Este necesară promovarea instruirii personalului parcului dar și a reprezentanților altor organizații implicate în fenomenul de vizitare a parcului, ca ghizi specializați.

Infrastructura turistică este în dezvoltare, fiind amenajate, pe lângă pensiunile existente, și locuri de campare unde însă lipsește informația necesară specifică parcului și destinată atât informării cât și educării vizitatorilor. Excepție fac locul de campare de la Valea Albă și punctul de informare de la Cheile Băniței, aflate în gestiunea administrației parcului.

Un rol important îl vor avea materialele informative, pliante, broșuri, ale administrației parcului, viitorii ghizi autorizați și rangerii parcului precum și toți actorii din turism cu care administrația parcului va avea contracte de parteneriat.

Tema III: Infrastructura pentru informare și educare – centre de vizitare, puncte de informare:

Locația – analiza fluxului și circuitul vizitatorilor

Cetatea Sarmizegetusa Regia se detașează în mod clar față de celelalte obiective din parc. Și celelalte cetăți reprezintă atracții importante. Un al doilea obiectiv ca număr de vizitatori este Peștera Bolii. Alte obiective naturale atrag vizitatorii în cheile din zona calcaroasă a parcului.

Analizând fluxurile de vizitatori ai parcului natural rezultă că acestea se focalizează pe mai multe sectoare care conțin atracții turistice, putând fi împărțite din punct de vedere al

numărului actual de vizitatori în 2 zone principale și 3 zone secundare, accesul către acestea fiind realizat din DN 66. Zonele principale sunt Costești - Grădiștea de Munte și cetatea Sarmizegetusa Regia în nordul parcului și Peștera Bolii - Turnul Crivადiei în zona de sud. Zonele secundare sunt constituite de două areale carstice - zona Cioclovina - Luncani, zona Cheile Băniței și Crivადiei și de zona Baru - Valea Streiului.

Centrul de Vizitare de la Costești

Trebuie amplasat și realizat pentru a veni în ajutorul numărului mare de turiști ce vizitează zona de nord a parcului dar și a comunităților locale și a școlilor din zonă, inclusiv din Orașul Orăștie și Municipiul Deva. Centrul va fi amenajat pe un teren cu acces direct din drumul județean DJ705A, putând fi accesibil atât pe perioada verii cât și iarna, mai ales de către elevii care vor veni aici pentru programele educative. Suprafața spațiului de vizitare va fi de minim 300 mp, centrul incluzând și sală de clasă și un atelier de lucru pentru copii și birouri pentru administrația parcului. Spațiul interior al centrului de vizitare și informare trebuie gândit ca o combinație simultană de traseu în parc, de la simplu la complex, și spațiu expozițional bazat pe tehnici interactive care să determine experiența emoțională a vizitatorilor-utilizatori - experiment tactil, audio, vizual și fizic. Astfel, turiștii pot afla și învăța despre elemente specifice PNGMC, de exemplu habitate, peșteri, păsări, date istorice despre cetățile dacice, tradiții locale.

Totodată, pentru a servi ca exemplu, trebuie analizată posibilitatea instalării unor panouri solare pentru încălzirea apei și a unei pompe de căldură cu o putere totală de 40-50 kw, care să reducă consumul de combustibil convențional.

Punctele de informare Baru și Boșorod

Aceste puncte de informare pot fi amenajate sub forma unor clădiri, realizate din materiale tradiționale, care să fie amplasate la Baru și Boșorod, și care să ofere informații turiștilor prin panourile amplasate în interior, mai ales despre speciile și habitatele din parc și despre importanța conservării naturii. Se recomandă ca punctele de informare să fie în suprafață de minim 80 mp, incluzând o sală de informare, două dormitoare și un grup sanitar, soluția constructivă de detaliu trebuind să urmărească specificul arhitectonic local, dar urmând a fi stabilită prin studiu de fezabilitate.

Vor fi de asemenea amplasate informații despre parc la centre de informare turistică de la Costești, Baru și Chitid.

Grupările de panouri informative

Având în vedere zonele identificate, vor fi realizate mai multe grupuri a câte 3 panouri informative față/verso, care vor acoperi toate aspectele legate de parc și de siturile Natura 2000 care se suprapun cu acesta, panouri care vor fi amplasate în zonele Boșorod, Cioclovina, Petros - Valea Streiului, Turnul Crivadiei, Ponor, Piatra Roșie, Cheile Crivadiei și Băniței, Ponor. Execuția acestora va îmbunătăți infrastructura de management a vizitatorilor în PNGMC. Acesta va contribui la promovarea valorilor siturilor Natura 2000, la informarea și conștientizarea vizitatorilor, localnicilor și implicit, la îmbunătățirea gradului de conservare a speciilor habitatelor și a peisajului tradițional al PNGMC.

Traseele tematice

Scopul este acela de a furniza informații despre toate obiectivele de conservare din PNGMC, de aceea au fost alese 2 zone diferite unde să fie prezentate și explicate aceste obiective:

1. traseu tematic Grădiștea de Munte va avea ca temă principală tradițiile locale, arhitectura tradițională din zona parcului și modalitățile de utilizare durabilă ale resurselor naturale;

2. traseul tematic Cioclovina, va avea ca temă principală habitatele subterane și peisajul.

Traseele au fost alese astfel încât să aibă un grad de dificultate cât mai redus și să prezinte numeroasele obiective ale PNGMC.

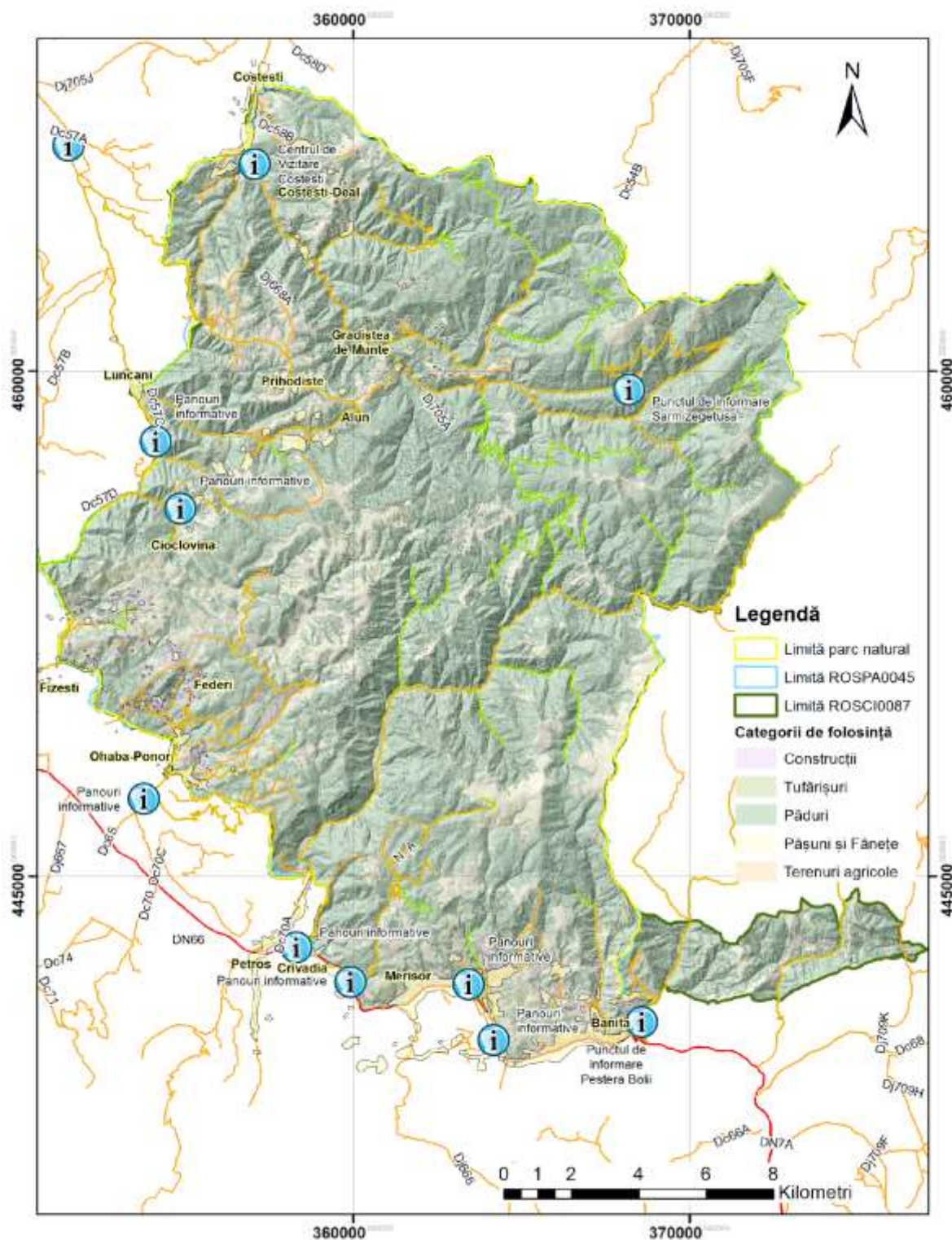

Figura 6: Amplasarea potențială infrastructurii de vizitare propuse pentru PNGMC

Materiale informative

În completarea infrastructurii de informare, adresându-se vizitatorilor ce nu ajung în punctele mai sus amintite, este necesară realizarea de pliante cu informații generale, pliante specializate pe anumite domenii, de exemplu habitate, păsări, faună, un ghid al acestor habitate precum și un ghid de descriere a tuturor traseelor posibile de vizitare de pe suprafața parcului, care să conțină informații despre speciile și habitatele care pot fi văzute pe fiecare traseu, despre alte atracții din zona respectivă. Toate acestea, fiind distribuite în pensiuni, moteluri, campinguri, centre de informare turistică, târguri de turism ajută vizitatorii să facă cea mai bună alegere pentru modul de petrecere a timpului în zona parcului.

Tema IV: Măsuri pentru implementarea zonării turistice și a planului de management al vizitatorilor

Măsurile propuse sunt evidențiate în tabelul de mai jos.

Tabelul 6: Măsuri pentru implementarea zonării turistice și a planului de management al vizitatorilor

Zonă	Activități	Resurse financiare	Resurse umane
Zone cu caracter istoric	<p>Parteneriate cu autoritățile de management ale monumentelor;</p> <p>Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora ;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; <p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne;</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă; - Sponsorizări; - Donații; - Tarife pentru prestări servicii specifice. 	Rangeri, ghizi, voluntari, administratori.
Zone naturale cu vizitare	<p>Controlul periodic al fluxurilor de vizitatori;</p> <p>Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; 	<ul style="list-style-type: none"> -Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă; -Sponsorizări; -Donații; -Tarife pentru prestări servicii specifice. 	Rangeri, ghizi, voluntari, parteneri, ONG-uri.

	<p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne.</p> <p>Întreținerea traseelor;</p> <p>Însoțirea, ghidarea și supravegherea turiștilor;</p> <p>Analiza oportunității amenajării unor peșteri pentru vizitare;</p>		
Zone de picnic și campare	<p>Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri:</p> <ul style="list-style-type: none"> -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; <p>Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne.</p> <p>-Parteneriate cu administratorii de terenuri;</p>	<p>Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Sponsorizări; -Donații; -Tarife pentru prestări servicii specifice. 	Rangeri, ghizi, voluntari, parteneri.
Zonele cu caracter tradițional și cu infrastructură	<p>Controlul periodic al fluxului de vizitatori;</p> <p>Monitorizarea turismului – culegerea de date privind numărul turiștilor, comportamentul și opțiunile acestora;</p> <p>Confecționare și amplasare de panouri:</p>	<p>-Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Sponsorizări; -Donații; 	Rangeri, ghizi, voluntari, parteneri;

<p>turistică în parcul natural</p>	<p>-de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne. Parteneriate cu organizatorii de evenimente și cu Salvamont; Parteneriate cu administratorii de pensiuni, moteluri, locuri de campare permanente; Întreținerea traseelor turistice și a celor tematice.</p>	<p>-Tarife pentru prestări servicii specifice.</p>	
<p>Alte zone/ trasee/poteci cu opțiuni multiple pentru activități în aer liber</p>	<p>Parteneriate cu Salvamont; Participarea la întreținerea traseelor, amplasarea de signalistică specifică; Confecționare și amplasare de panouri: -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, insigne; Realizarea unor trasee tematice;</p>	<p>-Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă; -Sponsorizări; -Donații; -Tarife pentru prestări servicii specifice.</p>	<p>-Rangeri, ghizi, parteneri</p>

Zone pentru sporturi extreme	Parteneriate cu Salvamont, ONG-uri Confecționare și amplasare de panouri: -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, brelocuri, insigne;	-Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă -Sponsorizări; -Donații; -Tarife pentru prestări servicii specifice.	-Rangeri, ghizi, parteneri
Zone de oprire temporară	Parteneriate cu autoritățile publice locale; Parteneriate cu administratorii drumurilor; Confecționare și amplasare de panouri: -de atenționare; -informative/documentare; -de conștientizare; Realizarea de: broșuri, pliante, hărți, vederi, brelocuri, insigne.	-Proiecte cu finanțare guvernamentală sau externă -Sponsorizări; -Donații; -Tarife pentru prestări servicii specifice.	-Rangeri, ghizi, parteneri

Planul de activități pentru managementul vizitatorilor

Activitățile specifice ce vor fi întreprinse în vederea managementului vizitatorilor și implementării zonării turistice propuse vor fi legate de îndeplinirea obiectivelor.

Tabelul 7: Planul de activități pentru managementul vizitatorilor

Activități	Responsabil	Valoare estimată - euro	Finanțare	Modalitate/termen
- realizarea centrului de vizitare Costești	APNGMC	1000000	Programe operaționale	Scriere cerere de finanțare
-realizarea punctului de informare Baru	APNGMC	30000		
- realizarea punctului de informare Boșorod	APNGMC	30000		
- realizarea punctului de informare Sarmizegetusa	APNGMC	10000		
- realizarea grupurilor de panouri la intrările în parc	APNGMC	10000		Scriere cerere de finanțare
- amenajarea a 2 trasee tematice	APNGMC	10000		
- marcarea și semnalizarea a 2 trasee de cicloturism	Autorități locale, județene, APNGMC	8000	Buget local	Termen 2026
- realizarea de materiale de promovare, informative	APNGMC	1500/an	Programe operaționale, venituri proprii	Anual, permanent

Pentru atingerea viziunii propuse pentru turismul din PNGMC, se propun o serie de activități cu caracter permanent, care se pot grupa în funcție de scopul lor astfel:

1. Păstrarea valorilor naturale și umane care au dus la înființarea Parcului Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina

Activități cu caracter permanent:

- Implementarea zonării din punct de vedere al vizitării;
- Monitorizarea fluxului turistic și accentuarea monitorizării biodiversității în zonele de aglomerație turistică în vederea determinării capacităților de suport și luării măsurilor de conservare care se impun - se poate face astfel corelarea între intensitatea activităților turistice și unele semnale de alarmă la nivelul populațiilor vegetale și mai ales animale;
- Întărirea controlului activităților de vizitare și implementarea regulamentului de vizitare al parcului cu sprijinul voluntarilor.

2. Transformarea treptată a PNGMC într-o destinație eminent ecoturistică prin reglementarea caracterului de masă al turismului - care se desfășoară mai ales în zonele de nord și de sud, reducerea cantităților de deșeuri din parc, respectarea zonării, rezolvarea problemelor generate de interferența cu viața sălbatică - păsări, mamifere, rezolvarea câmpărilor neautorizate, limitarea accesului cu mijloace individuale motorizate, promovarea produselor ecoturistice și a actorilor implicați în ecoturism, implicarea autorităților locale în promovarea dezvoltării durabile a comunităților locale și realizarea unui management performant al parcului natural.

Activități cu caracter permanent:

- Încurajarea vizitatorilor pentru folosirea ghizilor specializați, atragerea unui număr mai mare de vizitatori în parc în excursii organizate cu ghizi, inclusiv în afara sezonului de vârf;
- Perfecționarea activității parcului în lucrul cu comunitățile locale și cu vizitatorii în vederea realizării unei dezvoltări durabile a zonei și promovării stilului de viață și produselor tradiționale;
- Cooptarea acomodărilor turistice din zona parcului în sisteme de parteneriate pentru vizitarea PNGMC și pentru realizarea unor venituri care să poată fi folosite pentru îmbunătățirea activităților de conservare;
- Realizarea infrastructurii și a sistemului de informare și educare a vizitatorilor în Parcul Natural Grădiștea Muncelului Cioclovina în spiritul responsabilității față de natură;
- Îmbunătățirea infrastructurii specifice ecoturismului - locuri de campare, parcări, locuri de popas, trasee tematice, cu sprijinul autorităților locale și a sectorului privat;

-Instruirea continuă a personalului administrației parcului în vederea îmbunătățirii performanțelor de management și comunicare precum și a partenerilor implicați în fenomenul de vizitare a parcului;

-Realizarea de programe ecoturistice diversificate în parteneriat cu agenții de turism specializați;

-Introducerea unui sistem de tarifare a vizitatorilor parcului în sistemul „permis de acces temporar” contra unui tarif în vederea suplimentării veniturilor pentru conservare;

-Implicarea autorităților locale în păstrarea stilului arhitectonic tradițional al satelor din zona parcului.

Tema V: Integrarea strategiei de vizitare a PNGMC în elementele strategice de dezvoltare a turismului durabil în zona ariei protejate

Strategii de dezvoltare durabilă a turismului există pentru județul Hunedoara. Strategia de vizitare a parcului se încadrează și nu contravine strategiilor de dezvoltare durabilă a zonelor adiacente, cărora le aduce un plus de valoare. Principalele forme de turism dezvoltate în interiorul și vecinătatea parcului sunt cele specifice agroturismului. Administrația PNGMC va trebui să contribuie, prin toate activitățile sale, la promovarea zonei ca destinație naturală, unde turiștii pot să beneficieze, pe lângă bucuria petrecerii timpului liber în natură, și de serviciile de cazare, masă sau alte activități în natură oferite de comunitățile locale din zona parcului, care întregesc/completează oferta rezultată din elementele naturale, istorice, culturale din PNGMC.

Strategia de față prevede realizarea unor parteneriate cu toți actorii implicați în fenomenul turistic din zona parcului, astfel încât, în urma consultărilor și a activităților realizate în comun, să fie realizat un turism care afectează în cât mai mică măsură elementele naturale de interes conservativ din parc, iar operatorii provenind din comunitatea locală beneficiază de promovarea și de turiștii atrași de aria protejată.

Întotdeauna, utilizarea unei arii protejate în marketing aduce turiști care văd în acest lucru o oportunitate de a-și petrece timpul liber în zone naturale nealterate, cu peisaje deosebite și cu elemente geologice, geomorfologice, de floră sau faună unice.

Particularitatea acestui parc, dată de atracțiile culturale, de peisaj și de zonele carstice, de localitățile tradiționale cu arhitectură și obiceiuri bine păstrate îl face o zonă cu un potențial de creștere a turismului foarte mare, tocmai de aceea fiind necesară o abordare unitară a acestui fenomen, care să aducă beneficii comunităților locale dar care să afecteze în cât mai mică măsură elementele naturale.

Obiectivele și acțiunile propuse în strategia de față sunt conforme strategiei de dezvoltare a ecoturismului în România, elaborată în anul 2009 de către Institutul Național de Cercetare și Dezvoltare în Turism cu sprijinul a diverse organizații, inclusiv a administrațiilor de parcuri.

6. MONITORIZARE ȘI REVIZUIRE

Monitorizarea impactului acțiunilor descrise va fi realizată prin continuarea monitorizării vizitatorilor, atât din punct de vedere calitativ cât și cantitativ, a urmării vizitatorilor care utilizează noile facilități de vizitare create și pe cât posibil a efectului acestora asupra vizitării.

În funcție de toate aceste date, va fi realizată periodic revizuirea și actualizarea strategiei de vizitare.

ANEXA 1.

Fișele traseelor turistice montane din PNGMC

Traseul numărul 695: Ohaba Ponor – Cheile Șura Mare – Peștera Ponorici – Peștera Cioclovina – Luncani – Boșorod

Masiv Montan: Șureanu

Marcaj: Bandă verticală roșie pe fond alb

Timp de mers: 7 ore

Sezonalitate: Este un traseu accesibil tot timpul anului.

Grad de dificultate: Mic

Nivel de echipare: În timpul iernii este nevoie de echipament specific, bocanci, parazăpezi, în celelalte sezoane traseul necesită echipament de drumeție de complexitate medie - bocanci, pelerină, recipient cu apă.

Prezentare: Pentru parcurgerea acestui traseu urmăm drumul principal spre satul Federi, putem opta să folosim mașina pentru primii 2 km. De la începutul traseului după 450 m, drumul urcă pe versantul drept și după încă 1100 m, într-o serpentină putem opta să părăsim traseul spre dreapta circa 100 m pentru a admira canionul format de râul care străbate peștera Șura Mare și priveliștea care se deschide spre Țara Hațegului. După ce revenim la traseu continuăm să urcăm pe drum încă 500 m, de aici traseul virează spre stânga printre casele satului Federi. Păstrăm acest drum vreme de 30 de minute până când ajungem la o răscruce, de unde se merge pe drumul principal spre stânga, urmând ca după 10 minute să ajungem la o intersecție de drumuri. Aici traseul virează spre dreapta urmând apoi drumul din dreapta. Din acest punct traseul urcă pe versant, urmând drumul, deasupra satului Federi. Traseul continuă pe culme, coborând după vreo 10 minute într-o poiană unde întâlnim o fântână. De la fântână drumul urcă spre dealul Robului pe drumul care se deschide spre stânga prin pădurea rară de mesteacăn, urmând ca la următoarea răscruce să alegem drumul din dreapta, pe lângă dealul Robului poteca virând ușor spre dreapta prin pădure. Traseul continuă pe drum circa 500 m, părăsind drumul spre stânga, deoarece drumul coboară în lunca Ponoriciului. În această zonă traseul se suprapune peste terasamentul unei căi ferate forestiere cu ecartament îngust care urcă din comuna Pui prin satul Fizești. După vreo 5 minute putem să părăsim traseul spre dreapta pentru a vizita Peștera Ponorici. Peștera se deschide la baza stâncilor aproape de locul unde intră apa în pământ. Fără un echipament adecvat peștera nu poate fi vizitată. Revenind la traseu, ajungem la o răscruce și alegem drumul din stânga, urmând ca după circa 200 m să alegem poteca care

coboară ușor spre stânga, părăsind terasamentul căii ferate. Pe culmea din dreapta pe vremea dacilor se înălța un zid de apărare lung de 2.5 km, numit Troianul, ale cărui ruine putem să le vizităm continuând din punctul de răscruce pe terasamentul căii ferate, circa 300 m și apoi urcând până în culme. Traseul continuă pe potecă, prin zona dolinară, spre satul și Peștera Cioclovina, coborând versantul abrupt prin pădure, ieșind în cele din urmă într-o poiană de unde traseul virează spre stânga urmând drumul. După circa 10 minute drumul coboară spre dreapta într-o poieniță în care se găsește amenajat un loc de popas. Din această zonă coboară șerpuit prin pădure poteca către Peștera Cioclovina cu Apă.

În zona de popas traseul întâlnește traseul marcat cu triunghi roșu, apoi continuă pe drum coborând spre satul Luncani. După aproximativ o ora de mers întâlnim în dreapta valea Roșia, drum de acces către Cetatea Piatra Roșie.

Dacă nu dorim să vizităm Cetatea Piatra Roșie coborâm în continuare pe drumul spre satul Luncani, trecem de satul răsfirat de-a lungul văii și întâlnim o bifurcație, traseul continuă spre dreapta peste râul Luncani către comuna Boșorod.

Traseul numărul 696: Baru - Valea Streiului - Vârful Lola - Vârful Bulzu - Vârful Porumbelu Mare

Masiv Montan: Șureanu

Marcaj: Bandă verticală roșie pe fond alb

Timp de mers: 7 ¼ ore

Sezonalitate: Este un traseu accesibil tot timpul anului.

Grad de dificultate: grad mediu de dificultate, efort fizic susținut numai pe unele etape ale traseului, care necesită o condiție fizică și orientare bună;

Nivel de echipare: În timpul iernii este nevoie de echipament specific, bocanci, parazăpezi, în celelalte sezoane traseul necesită echipament de drumeție de complexitate medie, bocanci, pelerină, recipient cu apă.

Prezentare: Traseul pornește din comuna Baru, la intersecția dintre Valea Streiului și DN 66 și continuă înspre amonte prin satul Petros. Trecem de satul Petros și păstrăm drumul circa 4.6 km până când traseul trece peste râul Strei. Putem opta să folosim mașina pentru primii 4.6 km. În continuare traseul urmează malul râului înspre amonte circa 350 m apoi intră în pădure în zona unui izvor. Traseul urcă versantul șerpuit prin pădure și iese deasupra unui abrupt calcaros, loc de belvedere - șaua Lola, continuând prin câteva poieni pe lângă două ponoare mici, păstrând drumul principal, în partea stângă vom zări un sălaș. Apoi, traversează poiana și intră în pădure pentru circa 450 m, spre N-NV ieșind într-o poiană pe lângă un sălaș, aflat pe

partea stângă a traseului, urcând circa 150 m printr-o pășune împădurită cu aluni, după care traseul ajuns într-o poieniță, virează spre E-NE intrând în pădure pe un drum de căruțe. După circa 15 minute traseul trece pe marginea unui abrupt calcaros, loc de belvedere. În continuare el părăsește abruptul intrând într-o porțiune de pădure îngustă și apoi virează spre NV printr-o poieniță la capătul căreia virează spre N prin pădure circa 500 m după care trece pe marginea a două poieni, prima pe partea stângă, a doua pe partea dreaptă, ieșind în cele din urmă într-o poiană în care se găsește un mic sălaș pe partea dreaptă. Traseul coboară ușor prin poiană și apoi urcă versantul continuând spre NE printr-o pășune presărată cu aluni circa 18 minute până pe vârful Bulzu, 1240 m.

Din vârful Bulzu traseul coboară spre V pe marginea unei poieni și apoi prin pădure până când întâlnește un gard, trecând mai apoi printr-o livadă și o pășune. De aici traseul urcă spre NV printr-o poiană la capătul căreia trece printr-o porțiune scurtă de pădure, ieșind într-o poiană apoi într-un drum care coboară spre N-NE printre gardurile sălașelor din zonă. Traseul urcă apoi spre vârful Paltinu, părăsește drumul care urcă dealul printr-o pășune împrejmuită, spre dreapta pe o potecă care trece prin pădure pe sub culmea Paltinu, ieșind într-o poiană unde reîntâlnește drumul de căruțe pe care îl continuă spre NE, trecând prin două poieni, păstrând culmea, după care intră în pădure și coboară în Lunca Ponorului pe lângă stânele Ponorului, pe partea dreaptă.

Traseul urmează spre amonte drumul care taie pârâul Ponorului, care șerpuiește de-a lungul văii. După circa 1.9 km traseul urmează drumul spre stânga părăsind pârâul, urcă printr-un pâlci de pădure, de circa 150 m, și printr-o pășune în zona Porumbei, unde trece printre sălașele de pe culme și se intersectează cu traseul marcat cu bandă albastră.

Traseul numărul 697 : Costești - Valea Grădiștei - Dealul Grădiștei - Cetatea Sarmizegetusa Regia - Muncel - Vârful Godeanu

Masiv Montan: Șureanu

Marcaj: Cruce roșie pe fond alb

Timp de mers: 10 ore

Sezonalitate: Este un traseu accesibil tot timpul anului.

Grad de dificultate: Mediu, efort fizic susținut numai pe unele etape ale traseului, care necesită o condiție fizică și o orientare bună.

Nivel de echipare: În timpul iernii este nevoie de echipament specific, bocanci, parazăpezi, în celelalte sezoane traseul necesită echipament de drumeție de complexitate medie, bocanci, pelerină, recipient cu apă.

Prezentare: Traseul începe din zona de agrement Costești și urmează Valea Grădiștei, ce ne oferă priveliști de neuit datorită reliefului și vegetației, pe o distanță de 8 km până în satul Grădiștea de Munte. Ajunși în sat, lângă școală se trece un pod spre dreapta peste Valea Anineșului, și se înaintează în amonte pe Valea Grădiștei aproximativ 6 km până la poalele Dealului Grădiștei, situat în furca formată de Valea Godeanului cu Valea Albă. În acest punct vom întâlni o microhidrocentrală. De aici traseul va fi parcurs pe culmea Dealul Grădiștei – Tău – Cetatea Sarmizegetusa Regia, aproximativ 3 km, el conducând până în incinta cetății. Sus la altitudinea de 1200 m, se află situate vestigiile centrului dacic de la Sarmizegetusa Regia. Din capătul nordic al sanctuarului mare patrulater, traseul urmărește o cărăruie prin pădure. Se urcă pe aceasta și se menține coama dealului, muchia Cetății. După ce se trece de această porțiune, urmează un urcuș accentuat prin pădure, muchia Căprăreăța, și apoi se va traversa un drum forestier. Urcăm, mai departe, pe un drum de TAF menținând culmea spre Piciorul Muncelului. La un moment dat, mai multe drumuri cotesc spre dreapta, nu urmăm nici unul din aceste drumuri, ci urcăm de-a dreptul prin pășune, dealul din față. În acest punct traseul întâlnește o stână pe partea stângă și mai multe cărări adâncite pe dreapta. Înaintăm pe aceste cărări ce se desfășoară deasupra pădurii de conifere iar spre dreapta se va vedea Vârful Godeanu. De aici traseul face legătura cu traseul magistral, bandă albastră.

Traseul numărul 698: Costești - Cetatea Blidaru - Leurdana - Târșa - Poiana Omului - Vârful Rudii -culmea Meleia - Vârful Tâmpu - Șaua Steaua Mare - Vârful Godeanu

Masiv Montan: Șureanu

Marcaj: Bandă verticală albastră pe fond alb

Timp de mers: 14 – 15 ore.

Sezonalitate: Este un traseu ce se poate parcurge tot timpul anului, greu accesibil în sezonul de iarnă.

Grad de dificultate: Mediu

Nivel de echipare: Echipament de drumeție, special pe timp de iarnă.

Prezentare: Traseul începe din zona de agrement Costești, iar dacă până aici se poate accede cu aproape orice tip de autovehicul, în schimb la cetatea de la Blidaru accesul este posibil doar pe jos. Traseul urcă spre Cetatea Blidaru pe culmea dintre valea Făieragului și Valea Grădiștei, prin pădurea de mestecăn și fag, iar după aproximativ 45 de minute ajunge într-o poiană unde o variantă scurtă de 400 m ne duce în Cetatea Blidaru spre stânga iar traseul principal continuă spre dreapta prin punctul numit La Vămi, unde se găsesc două turnuri dacice recent descoperite. Trecând de turnurile dacice lăsăm în urmă complexul de apărare a cetății și continuăm drumul

prin poienile de pe dealul Petrosul până la Leurdana, circa 50 minute. De aici continuăm drumul pe culme spre satul Târșa, care este răsfirat pe platforma Luncanilor. După ce străbatem satul ne îndreptăm spre Prihodiște - Poiana Omului, străbătând dealul Frasinului, unde cum urcăm, vom vedea o stâna pe partea dreaptă. De aici traseul ne duce spre stânga către Porumbelul Mare, 1158 m, aici își are obârșia pâraul Ponor, care curge spre SV și se pierde în ponoarele de la Fundătura. După 30-40 minute ajungem la Vârful Rudii, pe parcursul drumului din Poiana Omului spre vf Rudii sunt mai multe sălașe, locuințe folosite pe timp de vară de către sătenii din satul Federi, care împreună cu stânile pot fi folosite ca refugii pe timp ploios sau viscol. Ne reluăm parcursul pe plai și după alte câteva urcușuri și coborâșuri prin pădure intrăm în lunga poiană de la Meleia. Aici, chiar în mijlocul poienii, ne întâmpină o mulțime de movile ce adăpostesc rămășițele unor locuințe dacice, la Brândușița. Înaintăm de-a lungul poienii, după care urmează o nouă coborâre și un nou urcuș prin codrii seculari de fag și molid către poiana Tâmpu, 1462 m. De pe Vârful Tâmpu, 1493 m, avem în zilele senine o extraordinară deschidere vizuală asupra întregii văi a Orăștiei. Căutăm capătul estic al poienii și, după un urcuș printr-o rariște străjuită de conifere, ajungem pe culmea principală a muntelui, în dreptul stânei de la Steaua Mare, 1700 m. De la Steaua Mare până în Vârful Godeanu mai sunt circa 5 km. De aici, urmăm plaiul spre stânga, trecând prin Steaua Mică, înaintând spre dreapta de unde se va vedea Vârful Scârna. Menținând traseul spre stânga, vest, se va ajunge la Vârful Godeanu. De aici traseul întâlnește traseul marcat cu cruce roșie.

Traseul numărul 699: Podul Gerosu – Dealul Muncelului – Cetatea Fețele Albe – Valea Albă
Masiv Montan: Șureanu.

Marcaj: Triunghi echilateral albastru pe fond alb.

Timp de mers: 3 ore.

Sezonalitate: Este un traseu ce se poate parcurge tot timpul anului, greu accesibil în sezonul de iarnă.

Grad de dificultate: Mediu

Nivel de echipare: Echipament de drumeție, de complexitate medie și echipament special pe timp de iarnă.

Prezentare: Traseul pornește din Valea Grădiștei, de la intersecția văii Gerosului cu valea Grădiștei, podul de la Gerosu, și continuă apoi spre stânga urcând aproximativ 30 de minute, o serie de serpentine pe drumul de acces spre locuințele din Fețele Albe. Ajunși în apropierea caselor, continuăm drumul pe dealul Muncelului, trecând prin câteva pășuni și fânețe, de unde traseul intră în pădure iar după aproximativ 15 minute în cetatea Fețele Albe. Din partea de jos

a cetății pornește, în aval, o potecă care urmărește curba de nivel trecând printr-o pădure de molid și apoi printr-o pădure de fag unde se intersectează cu drumul județean 705A. De aici traseul continuă, în amonte, pe drum valea Albă aproximativ 2,5 km până la poarta de vest a cetății Sarmizegetusa Regia.

Traseul numărul 700 : Grădiștea de Munte - Prihodiște - Poiana Omului - Cetatea Piatra Roșie - Valea Roșia - Cioclovina - Peștera Cioclovina

Masiv Montan: Șureanu

Marcaj: Triunghi echilateral roșu pe fond alb

Timp de mers: 7 ore.

Sezonalitate: Este un traseu ce se poate parcurge tot timpul anului, greu accesibil în sezonul de iarnă.

Grad de dificultate: Mediu

Nivel de echipare: Echipament de drumeție, de complexitate medie și echipament special pe timp de iarnă.

Prezentare: Ajunși în localitatea Grădiștea de Munte, în imediata apropiere de colonie, pe partea dreaptă este un pod peste valea Grădiștei. Traversăm podul și intrăm pe valea Mică. După 250 m parcurși pe vale, traseul o ia în partea dreaptă, traversează Valea Mică, urcă, timp de 45 de minute, pe muchia Prihodiștii urmărind curba de nivel prin pădurea de fag până la școala din Prihodiște unde se intersectează cu traseul magistral bandă albastră. De aici traseul se continuă în paralel cu traseul bandă albastră, în amonte pe dealul Frasinului timp de 40 de minute până la stâna din Poiana Omului, unde traseele se despart și traseul nostru o ia în dreapta spre Piatra Roșie. De la cetate traseul coboară spre stânga, cum se vine dinspre Poiana Omului, în valea Roșia, unde cotește în susul văii aproximativ 5 minute după care urcă spre dreapta până în culme. Din culme traseul continuă prin satul Cioclovina până la peștera Cioclovina.